

KINNITATUD
direktori 1.09.2015
käskkirjaga nr 119

Ainevaldkond EESTI KEEL JA KIRJANDUS

I kooliaste

Aine: eesti keel

Üldpädevuste kujundamine

Eesti keele teemade õppimine arendab kõiki üldpädevusi. Kõik pädevused on lahti sõnastatud õppekava üldosa punktides 2.16-2.25.

Emakeelel on suur roll kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemisel, seda eeskätt kirjandusega tegelemise vahendusel. Iseäranis oluline on rahvusliku kasvatusosa. Rahvuslik kasvatus kui väärtuspädevuse kujundamise üks olulisemaid komponente peab olema tähtsal kohal eesti keele õpetuses.

Kultuuri –ja väärtuspädevuste loend I kooliastmes:

1. Rahvakalender

Tähtpäevade tähistamine peaks toimuma vastavuses kalendri- tähtpäevadega. Ei peaks keskenduma mitte sellele, kuidas neid päevi minevikus tähistati vaid eelkõige sellele, kuidas neid tänapäeval tähistatakse. Õpilasel peab tekkima ettekujutus, et tegu on elava traditsiooniga. Muistsed tähtpäevatähistamised peaks jääma teise kooliastmesse, kui tuleb ajalugu. Siis võib neid asju ka eesti keele õpetuses käsitleda ajaloolise traditsiooni võtmes.

2. Rahvuslikud sümbolid

Lipp, hümn, rahvuslill, rahvuslind. Nendele sümbolitele tuleb kirjandusteoste kaudu anda emotsionaalne väärtus, et neid hakataks hoidma.

3. Kodumaa ilu

Kirjeldusi kodumaa ilust, mille sarnast ei leidu kusagil maailmas. Teadvustada, et me oleme siin elanud ja seda maad nii kauniks kujundanud alates sellest ajast, kui jääaeg lõppes.

Sotsiaalse- ja kodanikupädevuse kujundamine on eetiliste kultuuri- ja väärtuspädevuste kujundamise kõrval olnud ja on ka praegu kirjandusõpetuse üks olulisemaid eesmärke. Esimesel kooliastmel on pädevuse kujundamine emakeeleõpetuses traditsiooniliselt olnud üsna kesksel kohal.

Kultuuri- ja väärtuspädevust ning sotsiaalset ja kodanikupädevust arendatakse läbi igapäevase õppetöö kasutades individuaalset, paaris-ja rühmatööd.

Pädevusi kujundatakse läbi järgmiste ürituste:

- Emakeelenädal
- Teiste ainete nädalad
- Erinevate väärtuste kuud
- Aktused
- Etluskonkursid
- Ametite päev
- Päkapikula
- Jõululaat
- Kadri-ja mardipäeva projektipäev
- Aineolümpiaadid

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega eesti keele tundides. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Enesemääratluspädevust kujundatakse läbi järgmiste ürituste:

- Emakeelenädal
- Teiste ainete nädalad
- Erinevate väärtuste kuud
- Aktused
- Etluskonkursid
- Ametite päev
- Aineolümpiaadid

Ettevõtlikkuspädevust kujundatakse läbi järgmiste ürituste:

- Ametite päev
- Päkapikula
- Jõululaat
- Kadri-ja mardipäeva projektipäev
- Klassiõhtud

Eesti keele õpe arendab olulisi **õpipädevusi**: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, eri allikatest teabe hankimist ja kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Õppekava nõudmised õpipädevuse kohta I kooliastmel

- 1) õpilane tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest;
- 2) õpilane oskab õppida üksi ja koos teistega, paaris ja rühmas; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- 3) õpilane oskab end häälestada õppeülesandega toimetulemisele, oma tegevusi õppeülesande täitmisel mõtestama.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevuse kujunemine seisneb erinevates tekstides matemaatiliste mõistete ja sümbolite kasutamises, tekstide analüüsimises jms.

Digipädevust arendatakse aineüleselt, õppides sealhulgas ka netiketi ja selle olulisust. E-raamatud, digitaalsed õppematerjalid, erinevad videokeskkonnad, mis kõik toetavad õpilase eesmärgipärast ja õppimisele suunatud nutiseadme ja arvutikasutust.

Valdkonnapädevuste kujundamine:

Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilise ning teiste tekstiliikide kombinatsioone. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilise ning teiste tekstiliikide kombinatsioone. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuulnud ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduse lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilase kultuuri- ja elukogemusi, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut. Ainevaldkonna õppeained tervikuna toetavad õpilaste keelepädevuse ja kommunikatiivsete oskuste kujunemist ning esteetilist, kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

I kooliastmes taotletavad pädevused

Esimese kooliastme lõpus õpilane:

- 1) peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- 2) tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
- 3) teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- 4) oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
- 5) suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
- 6) mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
- 7) arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades;
- 8) käitub loodust hoidvalt;
- 9) oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda;
- 10) oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- 11) austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seotuvaid käitumisreegleid;
- 12) oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- 13) hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
- 14) oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;

15) teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda, ning on valmis seda tegema.

Lõimumine teiste valdkondadega

Lõimingu põhimõtted on lahti sõnastatud õppekava üldosa punktides 2.25-2.28.

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest eesti keele ainetundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama eakohast uurimistööd, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamine, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töodes.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalsed tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalainete õpet toetab ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodu ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Keeletundides õpitakse riikide ja isikute nimetuste õigekirja norme; arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning neid arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.

Kunstiaainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks

3. klassi lõpetaja:

- 1) kuulab mõtestatult eakohast teksti; töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
- 2) mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele; kasutab kõnes ja kirjas sobivalt lühivastuseid ning terviklauseid;
- 3) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda; jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunut;

- 4) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega; mõistab muu hulgas lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 5) loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- 6) jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- 7) kirjutab õpitud keelendite piires õigesti; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- 8) hangib otstarbekohast teavet eri allikatest; kasutab eakohaseid sõnaraamatuid..

Suuline keelekasutus

3. klassi lõpetaja:

1. kuulab mõtestatult eakohast teksti; toimib sõnumi või juhendi järgi;
2. väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
3. vaatleb sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
4. avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
5. annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
6. jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ning küsimuste toel; mõtleb loole alguse ja lõpu;
7. leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
8. esitab luuletust peast.

Lugemine

3. klassi lõpetaja:

1. loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ning kaarti;
2. loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
3. töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
4. vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
5. eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ning keeldu;
6. tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
7. on lugenud läbi vähemalt 12 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
8. teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Kirjutamine

3. klassi lõpetaja:

1. kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
2. kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
3. valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
4. märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;
5. teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses;
6. kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;
7. piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;

8. kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
9. koostab kutse, õnnitluse, teate ja e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ning teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

EESTI KEEL

1. klass

Tundide arv nädalas: 6

Õppe-kasvatustöö eesmärgid:

Esimeses klassis on õpetuse ja kasvatuse põhitähtsuseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega.

Õppesisu-ja tegevused

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel. Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Kõnelemine

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.

Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.

Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.

Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.

Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse).

Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.

Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.

Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistus.

Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.

Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine.

Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjatehnika

Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine. Tähtede seostamine.

Tahvlile, vihikusse, joontega lehele ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.

Kirjalik tekstiloome

Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).

Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine.

Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkümberjutustuse kirjutamine.

Õigekeelsus

Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.

Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. *i* ja *j* ning *h* sõna alguses seoses tähtede õppimisega.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes.

Liitsõna vaatlus (moodustamine).

Sõnade lõpu õigekiri – *d* ja *-vad* (mitmus) ning *-b* (tegasõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.

Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).

Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.

Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline keelekasutus			
Vastab küsimustele, kasutab sobivalt täislauseid ja lühivastuseid.	Vastab abiga küsimustele, kasutab enamasti lühivastuseid.	Vastab küsimustele, kasutab sobivalt täislauseid ja lühivastuseid.	Vastab kõigile küsimustele, kasutab täislauseid ja lühivastuseid.
Annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu.	Annab küsimustele toetudes edasi õppeteksti, lugemispala ja pildiraamatu sisu.	Annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu.	Annab arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu.

Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid.	Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab abiga erinevusi ja sarnasusi.	Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid.	Avaldab oma arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid iseseisvalt.
Mõtleb loole alguse ja lõpu.	Mõtleb abiga loole alguse ja lõpu.	Mõtleb loole alguse ja lõpu.	Mõtleb iseseisvalt ja loovalt loole alguse ja lõpu.
Teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid.	Teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist üksikuid õpetaja suunamisel.	Teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid.	Teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mitmeid erinevaid.
Väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab.	Tuleb toime lihtsamates suhtlusolukordades.	Väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab.	Väljendab end suhtlusolukordades (palumine, küsimine, tänamine, vabandamine) arusaadavalt, ladusalt ja spontaanselt.
Esitab luuletust peast.	Esitab luuletust peast rohkete vigadega, väheilmekalt.	Esitab luuletust peast.	Esitab luuletust peast ilmekalt ja veatult.

Lugemine

Loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes.	Loeb nii häälega kui ka endamisi, teksti mõistmisel vajab abi.	Loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes.	Loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja ilmekalt ning teksti mõistes.
Loeb õpitud teksti ette õigesti ja selgelt.	Loeb õpitud teksti ette õigesti, teeb üksikuid vigu.	Loeb õpitud teksti ette õigesti ja selgelt.	Loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja ilmekalt.
Vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud.	Vastab kõrvalise abiga teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud.	Vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud.	Vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud ja ka küsimustele, mille vastused on palast tuletatavad.
Tunneb ära luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse ja vanasõna.	Tunneb ära abiga luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse ja vanasõna.	Tunneb ära luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse ja vanasõna.	Tunneb ära luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse ja vanasõna õpitud tunnuste järgi.
On lugenud 3 kuni 5 lasteraamatut,	On lugenud kuni 3 lasteraamatut, nimetab	On lugenud 3 kuni 5 lasteraamatut, nimetab	On lugenud 5 raamatut, nimetab

nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).	nende pealkirja, oskab nimetada tegelasi, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).	nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).	nende pealkirja, autoreid ja tegelasi, annab loetule põhjendatud emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).
Kirjutamine			
Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatahti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse.	Kasutab osaliselt õigeid kirjutamisvõtteid, kirjutab väikesi ja suuri kirjatahti osaliselt valede tähekujudega või seostab valesti. Kirjakalle ebaühtlane.	Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatahti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse.	Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, kirjutab väikesi ja suuri kirjatahti ühtlase kaldega ja seostab õigesti.
Täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga.	Täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut tehes siiski vigu, ei paiguta näidise järgi tööd vihikulehele.	Täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga.	Täidab iseseisvalt tahvlinäidise järgi õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga.
Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset.	Eristab abiga häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset.	Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset.	Oskab selgitada tähe ja hääliku erinevust, oskab nimetada täis- ja kaashäälikuid, teab seost sõna ja lause mõiste vahel.
Kirjutab omasõnade algusesse <i>k, p, t</i> .	Teeb omasõnade algusesse <i>k, p, t</i> kirjutamisel rohkesti vigu.	Kirjutab omasõnade algusesse <i>k, p, t</i> .	Kirjutab alati omasõnade algusesse <i>k, p, t</i> .
Kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid.	Eksib lühemate (kuni 2-silbiliste) sõnade ja lausete kirjutamisel korduvalt.	Kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid.	Kirjutab õigesti lühemaid (2- kuni 3-silbilisi) sõnu ja lauseid.
Teab, et lause võib lõppeda punkti, küsi- või hüüumärgiga.	Teab, et lause võib lõppeda punkti, küsi- või hüüumärgiga, esineb mitmeid eksimusi.	Teab, et lause võib lõppeda punkti, küsi- või hüüumärgiga.	Teab, et lause võib lõppeda punkti, küsi- või hüüumärgiga ja oskab neid kirjas õigesti kasutada.
Teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte.	Teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte, kuid esineb raskusi reegli	Teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte.	Teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte ning rakendab reeglit ka

	rakendamisel kirjatöodes.		kirjatöodes.
--	------------------------------	--	--------------

EESTI KEEL

2. klass

Tundide arv nädalas: 7

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

Esimeses kooliastmes keskendutakse:

- 1) kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
- 2) positiivse suhtumise kujunemisele koolis käimisesse ja õppimisesse;
- 3) õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
- 4) eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
- 5) põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
- 6) õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

Õppesisu ja -tegevused

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul.

Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine.

Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.

Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kohta (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

Kõnelemine

Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.

Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule.

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.

Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine.

Oma arvamus avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine.

Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.

Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.

Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine.

Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal.

Aheljutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.

Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

Lugemine

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades.

Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusemärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes.

Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel.

Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.

Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.

Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.

Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Tekstiliiikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna.

Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.

Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjatehnika

Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.

Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.

Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.

Kirjalik tekstiloo

Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga.

Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel.

Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.

Õigekeelsus

Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri;

k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses.

Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.

Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlauses kirjutamisel *et, sest, aga, kuid* puhul.

Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimes.

Sõnade lõpu õigekiri *-d* (mida teed?), *-te* (mida teete?), *-sse* (kellesse? millesse?), *-ga* (kellega? millega?), *-ta* (kelleta? milleta?).

Ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri.

Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausekena).

Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline keelekasutus			
Eristab täis- ja suluta kaashääliku pikkusi.	Tunneb täishäälikuid ja suluta kaashäälikuid ning teab, et neil on 3 pikkust. Teeb täishääliku ja suluta kaashääliku pikkuste muutmisel ja määramisel vigu.	Tunneb täishäälikuid ja suluta kaashäälikuid ning teab, et neil on 3 pikkust ning teeb üksikuid vigu täishääliku ja suluta kaashääliku pikkuste muutmisel ja määramisel.	Tunneb täishäälikuid ja suluta kaashäälikuid ning teab, et neil on 3 pikkust ning muudab ja määrab õigesti nende pikkust.
Kuulab õpetaja ja kaaslase eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja juhendamisel.	Saab õpetaja ja kaaslase eakohasest kuulatud tekstist aru lisaselgituste abil.	Saab õpetaja ja kaaslase eakohasest kuulatud tekstist aru, enamasti taipab peamist sõnumit ja üksikasju.	Saab õpetaja ja kaaslase eakohasest kuulatud tekstist aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju.
Koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja juhendamisel.	Koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi ainult õpetaja abiga.	Koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja osalisel juhendamisel.	Koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi.
Teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase täheendusega sõnu.	Teab, et on lähedase täheendusega või vastandtäheendusega sõnu ja nimetab neid õpetaja suunamisel.	Teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase täheendusega sõnu.	Teab, et on lähedase täheendusega või vastandtäheendusega sõnu, oskab neid leida ja kasutada.
Väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust.	Väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust õpetaja juhendamisel.	Väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust.	Väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; avaldab arvamust loetu või kogetu kohta.
Annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu kasutades terviklauseid.	Annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu, vajab individuaalset juhendamist.	Annab õpetaja suunamisel edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu kasutades terviklauseid.	Annab edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu lisades oma põhjendatud arvamuse.
Koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse	Koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse	Koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu.	Koostab jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse

või lõpu.	või lõpu; vajab individuaalset õpetajapoolset juhendamist.		või lõpu.
Esitab luuletust peast.	Esitab luuletust peast rohkete vigadega, väheilmekalt.	Esitab luuletust peast ilmekalt, tehes üksikuid vigu või veatult, vähese ilmekusega.	Esitab luuletust peast ilmekalt ja veatult.
Lugemine			
Loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu.	Loeb õpitud teksti mitmete vigadega, lugemistempo on kõnetempost märgatavalt aeglasem, ei paranda või parandab osaliselt oma lugemisvigu, intonatsioon ei väljenda loetava sisu.	Loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu.	Loeb õpitud teksti õigesti, ladusalt, parandab ise oma lugemisvigu, intonatsioon väljendab loetava sisu.
Mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu.	Mõistab häälega või endamisi loetud teksti sisu osaliselt, vajab õpetajapoolseid suunavaid küsimusi.	Mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu.	Mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu, seda ka pikemate tekstide puhul, milles esineb üksikuid õpilasele võõraid sõnu.
Vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele.	Vastab teemakohastele küsimustele õpetaja abiga.	Vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele.	Vastab teemakohastele (ka tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele.
Leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel.	Leiab tekstis õpetaja abiga vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab eakohaste juhiste alusel.	Leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel.	Leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab eakohaste juhiste alusel.
Tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna.	Tunneb suunamisel ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna.	Tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna.	Oskab välja tuua jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna peamised tunnused.
On lugenud 4 kuni 6 lasteraamatut, nimetab nende pealkirju, autoreid ja tegelasi, annab edasi	On lugenud vähemalt 3 lasteraamatut, nimetab nende pealkirju, autoreid ja tegelasi, annab edasi	On lugenud 4 kuni 6 lasteraamatut, nimetab nende pealkirju, autoreid ja tegelasi, annab edasi loetu sisu mõne huvitava,	On lugenud enam kui 6 lasteraamatut, nimetab nende pealkirju, autoreid ja tegelasi, annab edasi

loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.	loetu sisu õpetaja suunavate küsimuste toel.	enam meeldinud episoodi järgi.	loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.
Kirjutamine			
Kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid.	Kirjutab väikesi ja suuri kirjatähti osaliselt valede tähekujudega või seostab valesti. Kirjakalle ebaühtlane.	Kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid.	Kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid ühtlase kaldega.
Teostab ära kirja, täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja vormistab tööd, varustab töö kuupäevaga.	Teostab ära kirja tehes vigu, täidab õpilaspäevikut ja vormistab tööd õpetaja abiga.	Teostab ära kirja, täidab õpilaspäevikut ja vormistab tööd, varustab töö kuupäevaga.	Teostab ära kirja veatult, täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja vormistab tööd korrektselt, varustab töö kuupäevaga.
Koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate.	Koostab kutse, õnnitluse ja teate õpetaja individuaalsel juhendamisel.	Koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate.	Koostab kutse, õnnitluse ja teate.
Kirjutab loovtöö või ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil kasutades laiendatud lauset.	Kirjutab loovtöö või ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil kasutades lihtlauseid, vajab õpetaja abi.	Kirjutab loovtöö või ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil kasutades laiendatud lauset.	Kirjutab loovtöö või ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil kasutades piltlikke väljendeid, erinevaid omadus-ja liitsõnu.
Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit.	Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit õpetaja abiga.	Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit.	Eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit. Viib kokku mõiste ja näite.
Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja enamasti omandatud võõrsõnade algusesse.	Eksib sulghääliku kirjutamisel omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse.	Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja enamasti omandatud võõrsõnade algusesse.	Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse.
Märgib kirjas õigesti täishäälikute pikkusi eksides üksikutel juhtudel.	Märgib kirjas täishäälikute pikkusi vigadega.	Märgib kirjas õigesti täishäälikute pikkusi eksides üksikutel juhtudel.	Märgib kirjas õigesti kolme täishääliku pikkust.
Teab peast	Võõrtähtedega	Teab peast võõrtähtedega	Teab peast

võõrtähtedega tähestikku.	tähestiku esitamisel eksib.	tähestikku.	võõrtähtedega tähestikku, oskab seda kasutada tähestikulise järjekorra harjutustes.
Alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti, hüüu- või küsimärgiga tehes üksikuid vigu.	Alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti, hüüu- või küsimärgiga tehes vigu.	Alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti, hüüu- või küsimärgiga tehes üksikuid vigu.	Alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti, hüüu- või küsimärgiga.
Kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?) tehes üksikuid vigu.	Kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?) tehes vigu.	Kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?) tehes üksikuid vigu.	Kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?).
Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut. (25–30 sõna lihtlausetena) tehes üksikuid vigu.	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut (25–30 sõna lihtlausetena) tehes vigu.	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut (25–30 sõna lihtlausetena) tehes üksikuid vigu.	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses ja kontrollib kirjutatut (25–30 sõna lihtlausetena).
Kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuntumates kohanimedes tehes üksikuid vigu.	Eksib suure algustähe kirjutamisel inimeste ja loomade nimedes, tuntumates kohanimedes.	Kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuntumates kohanimedes tehes üksikuid vigu.	Kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes ning tuntumates kohanimedes.

EESTI KEEL

Klass: 3. klass

Tundide arv nädalas: 6

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

Esimeses kooliastmes keskendutakse:

- 1) kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
- 2) positiivse suhtumise kujunemisele koolis käimisesse ja õppimisesse;
- 3) õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
- 4) eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
- 5) põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
- 6) õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

Õppesisu ja -tegevused

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel.

Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.

Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.

Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.

Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

Kõnelemine

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.

Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine.

Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpule viimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.

Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.

Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmikas (mõtestatud) esitamine.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine.

Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.

Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.

Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri
Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjutamine

Kirjatehnika

Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane väljendus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. *k, p, t s-i* ja *h* kõrval. *i* ja *j* õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). *h* sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; *et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui* puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloome

Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.

Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.

Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.

Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.

Sündmusest ja loomast kirjutamine.
 Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.
 Kirja kirjutamine.
 Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Kesktase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline keelekasutus			
Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi.	Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi individuaalsel juhendamisel.	Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi.	Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi, arutleb teksti üle.
Väljendab end tuttavates suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid.	Väljendab end suhtlusolukordades ebaselgelt, vastab küsimustele lühivastustega.	Väljendab end tuttavates suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid.	Väljendab end erinevates suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid.
Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta.	Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta suunamisel.	Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta.	Avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta põhjendades oma seisukohta.
Annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi.	Annab küsimuste toel edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi individuaalsel juhendamisel.	Annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi.	Annab arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi.
Jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja	Jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja	Jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb	Jutustab emotsionaalselt ja kasutades rikkalikku sõnavara loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade,

küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu.	küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu; jutustamisel kasutab kaaslast või õpetaja abi.	jutule alguse ja lõpu.	märksõnaskaemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu.
Leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu.	Eksib lähedase ja vastandtäheendusega sõnade kasutamisel.	Leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu.	Leiab väljendamiseks erinevaid lähedase ja vastandtäheendusega sõnu.
Esitab luuletust peast.	Esitab luuletust peast vigadega, vähemilmealt.	Esitab luuletust peast ilmealt, tehes üksikuid vigu või veatult, aga vähese ilmekusega.	Esitab luuletust peast ilmealt ja veatult.

Lugemine

Loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti.	Mõistab häälega või endamisi loetud teksti sisu osaliselt, vajab õpetajapoolset abi suunavate küsimuste näol; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti individuaalsel juhendamisel.	Loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti. Teeb üksikuid vigu.	Loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti.
Loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga.	Loeb õpitud teksti ette tehes vigu.	Loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga.	Loeb eakohase teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga.
Töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel.	Töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel kasutades abi.	Töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel.	Töötab tekstiga iseseisvalt eakohaste juhiste alusel.
Vastab suuliste ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta.	Vastab loetu kohta suuliste küsimustele abiga ja lühikestele kirjalikele küsimustele vastates eksib.	Vastab suuliste ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta.	Vastab suuliste ja kirjalikele küsimustele loetu kohta põhjendades vastuseid.
Tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja.	Eksib jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna või kirja ära tundmisel.	Tunneb enamasti ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja.	Tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja; oskab oma vastust põhjendada.

On lugenud läbi vähemalt 4 eesti ja/või väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust.	On lugenud läbi vähemalt 4 eesti ja/või väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust küsimuste toel.	On lugenud läbi vähemalt 4 eesti ja/või väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust.	On lugenud läbi vähemalt 4 eesti ja/või väliskirjaniku teost, jutustab loetud raamatust ja arutleb loetu üle.
Kirjutamine			
Kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga.	Kasutab kirjutades enamasti õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga, kirjakalle ebaühtlane.	Kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga.	Kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga ja ühtlase kaldega.
Kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt.	Kirjutab tahvlilt või õpikust ära tehes vigu; täidab õpilaspäevikut ja paigutab tööd näidise järgi lehele õpetaja juhendamisel.	Kirjutab tahvlilt või õpikust ära tehes üksikuid vigu; täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja paigutab teksti korrektselt paberile.	Kirjutab tahvlilt või õpikust ära; täidab õpilaspäevikut iseseisvalt ja nõuetekohaselt ning paigutab teksti korrektselt paberile.
Valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu.	Teab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; teeb eelpool nimetatud keelendite kasutamisel rohkesti vigu.	Valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; teeb eelpool nimetatud keelendite kasutamisel üksikuid vigu.	Valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu.
Märgib õpitud sõnades õigesti	Teeb kaashäälikuühendi	Märgib õpitud sõnades õigesti	Märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;

kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörd sõnade õpitud lõppe ja tunnuseid.	märkimisel õpitud sõnades mitmeid vigu, eksib sulghääliku kirjutamisel omandatud oma- ja võõrsõnade alguses; eksib käänd- ja pöörd sõnade õpitud lõppude ja tunnuste märkimisel korduvalt.	kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib enamasti kirjas õigesti käänd- ja pöörd sõnade õpitud lõppe ja tunnuseid.	kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusse ja omandatud võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörd sõnade õpitud lõppe ja tunnuseid.
Teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik-järjestuses.	Teab võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku juhendamisel ja koostab lihtsaid loendeid tähestik-järjestuses õpetaja abiga.	Teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik-järjestuses.	Teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab erinevaid sõnastikke ja koostab loendeid tähestikjärjestuses.
Kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed.	Kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed tehes vigu.	Kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed.	Kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning tuntumad kohanimed.
Piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi.	Eksib lause piiritlemisel, teeb mitmeid vigu lauselõpumärkide kasutamisel.	Piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi.	Piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi, oskab oma valikut põhjendada.
Kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut (30–40 sõna).	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti tehes mitmeid vigu ja kontrollib kirjutatut (30–40 sõna).	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti tehes üksikuid vigu ja kontrollib kirjutatut (30–40 sõna).	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses ja kontrollib kirjutatut (30–40 sõna).
Koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a	Koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja näidise toel ja õpetaja individuaalsel	Koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja näidise toel; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi)	Koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab loovtöid kasutades piltlikke väljendeid ja rikkalikku

ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.	juhendamisel; kirjutab loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel kasutades, kuid vajab põhjalikku individaalset juhendamist.	küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.	sõnavara (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.
--	---	--	--

II kooliaste

Aine: eesti keel 4.-6. klass/ kirjandus 5.-6. klass

Pädevuste kujundamine

Pädevused on lahti sõnastatud õppekava üldosa punktides 2.16-2.25.

Kultuuri- ja väärtuspädevus – kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel, kus analüüsi ja arutelude tulemusena kujuneb õpilases uus väärtusarusaam ja ta oskab ennetada või vältida väärtuskonflikte. Kirjandusteoste käsitlemisel on ülisuur roll inimeseks kasvamisel. Õpilane leiab eeskujusid ja kogeb käitumist, millest ei tohi eeskuju võtta. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Õigekirjaharjutused õpetavad hindama oma keelt kui rahvuslikku rikkust. Keeleõpetuse tekstid õpetavad kriitiliselt lähenema reklaamile ja teistele meediatekstidele.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus – ainevaldkonna tundides toimub paaris- ja rühmatöö, mille kaudu õpitakse järgima reegleid ja norme. Sellekohane areng toimub ka väitluses. Kirjalike tööde individaalse analüüsi kaudu innustatakse õpilast ennast teostama. Loovtööde (loominguliste ja loovate tööde) ja rühmatööde ühine hindamine ja hinnangute andmine õpetab demokraatlikku arengut.

Enesemääratluspädevus – toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega. Õpilane mõistab ja hindab ennast kirjandite ja loovtööde põhjal. Toimub kujundav hindamine, mis aitab õpilasel end mõista ja määratleda. Eakohane noorsookirjandus õpetab lahkama suhetest tekkivaid probleeme ja otsima neile lahendust.

Õpipädevus – toetavaks tegevuseks on eri liiki tekstide mõistmine, fakti ja arvamuse eristamine, põhjus-tagajärg seoste mõistmine, eri allikatest teabe hankimine ja selle kriitiline kasutamine, eri liiki tekstide koostamine ning oma arvamuse kujundamine ja sõnastamine, olulise leidmine ja eristamine. Meetodid – idee- ja mõistekaartide koostamine, üldistavate skeemide ja mõistetabelite koostamine, erižanriliste tekstide loomine, õpi- ja/või arengumappide analüüs.

Suhtluspädevus – teabe- ja tarbetekstide ning ilukirjandustekstide mõistmine; väidete esitamine ja argumenteerimine, eri liiki tekstide kirjutamine, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õigekeelsuse ja väljendusrikka keele väärtustamine. Rühmatöodes viisaka ning lugupidava suhtlusstiili valik.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus – töö eri liiki tekstide mõistmise ja olulise väljatoomisega. Arvsõnade õigekirja harjutused jms.

Ettevõtlikkuspädevus – dramatiseeringud rühmades (erinevate rahvakalendri tähtpäevade kombeid tutvustav lavastus, luulepõimikute koostamine ja esitamine), loovtöödeks vajaliku info otsimine, sobitamine ja esitlemine. Meediatekstide loomiseks intervjuud erinevate inimestega ja reportaažid koolis ja väljaspool toimuvatest sündmustest. Projektitöö – klassi ajalehe koostamine, lugejauurimuse koostamine, mis õpetab eristama ajaviite- ja väärtkirjandust.

Digipädevus – referaatide, loovtööde ja uurimistööde koostamine, erinevad infootsingu võimalused ja nende kasutamine, elektroonilised sõnastikud ja õpikeskkonnad, esitluste koostamine erinevate vahenditega. Gruppide loomine õppeülesande täitmiseks ja suhtlemine erinevates veebikeskkondades. E-raamatud, e-kataloogid raamatukogudes, digitaalsed õppematerjalid, erinevad videoarhiivid ja videokeskkonnad, mis kõik toetavad õpilase eesmärgipärast ja õppimisele suunatud nutiseadme ja arvutikasutust.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistööd, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjandusetundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamine, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus

ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaalseid õppides omandatud teadmised ajaloo, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme; ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning neid arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustreerimise vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiõpetajaga. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koos

Läbivad teemad

Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted ning lõimingu põhimõtted on lahti sõnastatud õppekava üldosa punktides 2.25-2.28

1. Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – teoste käsitlemine, nt J.Verne „20 000 ljööd vee all”, A.Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist”, O. Luts „Kevade”, P.L.Travers „Mary Poppins”. Anagrammide lahendamine (erinevad elukutsed). Õppimist ja erinevaid ameteid kajastavad dramatiseeringud. Teabetekstide lugemine ja mõistmine, sõnavara arendamine (sh võõrsõnad), rollimängud;
2. Keskkond ja jätkusuutlik areng – teoste käsitlemine, nt A.S.Magnasson „Sinise planeedi lugu”, O.Luts „Kevade”, R.Roht „Jutte loomadest”; meediatextide (arvamusartiklite lugemine ja analüüs), loodusteemaliste juttude ja luuletuste kirjutamine, vastavateemaliste arutluste kirjutamine, vastavasisulised arutelud ning väitlused;
3. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – teoste käsitlemine, nt M.Twain „Tom Sawyeri seiklused”, A.Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist”, E. Raud „Kalevipoeg”, E. Kippel „Meelis”, „Seiklusjutte maalt ja merelt” sarja teosed. Ajurünnakud, väidete esitamine ja argumenteerimine, lühiajalised (nt kooli ja klassi olukorra selgitamiseks), erinevate meediažanride käsitlemine;
4. Kultuuriline identiteet – teoste käsitlemine E.Kippel „Meelis”, E.Raud „Kalevipoeg”, O.Luts „Kevade”, isamaaliste luuletuste õppimine ja analüüs, kohtumised eesti kirjanike, luuletajate ja kirjandusmuuseumi töötajatega, õppekäigud kultuuriliselt oluliste objektide juurde. Kultuurilist mitmekesisust aitab mõista teiste maade kirjanike elulugude ja teoste käsitlemine, sõnade etümoloogiline töö;
5. Teabekeskond – töö eri liiki teabetekstide lugemise ja mõistmisega; harjutatakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, hindama selle kvaliteeti ja tuvastama uudises puuduvat teavet. E-kirja koostamine ja sobiva suhtlusstiili valik, erinevate interneti-allikate võrdlemine, info otsimine internetist;
6. Tehnoloogia ja innovatsioon – õigekirja harjutamine erinevate arvutiprogrammide abil; PowerPointi esitluste koostamine; e-lugemise kasutamine; videote vaatamine ja kasutamine ettekannete ilmestamiseks; nutiseadmete kasutamine õppe-eesmärkidel

7. Tervis ja ohutus – teoste käsitus, nt noorsookirjandus H. Nõu „Pea suu!”; vastavasisulised vestlused ja väitlused; noorsooprobleemidest, dramatiseeringud; vastavateemaliste klassi jutukogumike koostamine, loovtööd;
8. Väärtused ja kõlblus – õppemeetoditest on kesksel kohal lugude analüüs, aktiivõppemeetodid, rühmatöö, konfliktsete juhtumite arutelu ning rollimängud; õppevara kaudu tutvustatakse õpilasele positiivseid kõlblisi eeskujusid ja ideaale. Teoste käsitlemine A. Lindgren „Rõõmsaid jõule!”, R. Made „Salaroheline hiis”, O. Luts „Kevade”, I. Gilbert „Väikese öökulli mõtlemise raamat”, H. Nõu „Pea suu!”, A. Pervik „Sookoll ja sisalik”.

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- 1) on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlblisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- 2) mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 3) tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
- 4) mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
- 5) jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
- 6) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 7) kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

Lugemine

6. klassi lõpetaja:

- 1) on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
- 2) loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

6. klassi lõpetaja:

- 1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;
- 2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 3) jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu.

EESTI KEEL

4. klass

Tundide arv nädalas: 6

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

Teises kooliastmes keskendutakse:

- 1) õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitut praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;
- 2) huvitegevusvõimaluste pakkumisele;
- 3) õpilaste erivõimete ja huvide äratundmisele ning arendamisele;
- 4) õpiraskustega õpilastele tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

Õppesisu ja -tegevused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Hääliku pikkuste eristamine.

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.

Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.

Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.

Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.

Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.

Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.

Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).

Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiim. Rollimäng.

Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.

Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).

Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.

Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.

Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.

Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.

Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri

Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.

Tekstiloomed

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.

Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.

Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.

Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.

Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamyslugu).

Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.

Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval (nt *jalgsi, kärbsed*). *h* õigekiri.

i ja *j* õigekiri (tegijanimi). Tutvumine *gi-* ja *ki-*liite õigekirjaga.

Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.

Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.

Eakohase teksti eksimatu ära- ja õigekiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus

Sünonüümid. Antonüümid.

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.

Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline keelekasutus			
Kuulab teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi ja annab lühidalt edasi kuuldu sisu.	Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi individuaalsel juhendamisel ja annab lühidalt edasi kuuldu sisu, mille käigus esineb mitmeid ebatäpsusi.	Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi ja annab lühidalt edasi kuuldu sisu, esineb üksikuid ebatäpsusi.	Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi, arutleb teksti ja kuuldu sisu üle.
Väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes.	Väljendab end suhtlusolukordades ebaselgelt.	Väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes.	Väljendab end erinevates suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes.
Väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt.	Väljendab oma arvamust, kuid esineb raskusi teemas püsimisega, info edastamisel esineb ebatäpsusi.	Väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt.	Väljendab oma arvamust ja oskab seda põhjendada, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt.
Leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid.	Leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kuid vajab abistamist; kasutab õpikusõnastikku ja lihtsamaid teatmeteoseid juhendaja abiga.	Leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid.	Leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; kasutab erinevat tüüpi sõnastikke ja teatmeteoseid.
Esitab peast luuletuse või rolliteksti.	Esitab luuletust või rolliteksti peast vigadega,	Esitab peast luuletuse või rolliteksti.	Esitab luuletust või rolliteksti peast

	ilmetult.		ilmekalt ja veatult.
Teksti vastuvõtt			
Loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi.	Loeb eakohast teksti, kuid esineb vigu. Vajab õpetajapoolset abi suunavate küsimuste näol; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti individuaalsel juhendamisel; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, kuid teeb vigu. Koostab teksti kohta küsimusi.	Loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi.	Loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta erinevat tüüpi küsimusi.
Leiab teksti peamõtte; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; leiab tekstist vajalikku infot.	Esineb raskusi teksti peamõtte leidmisel, vajab suunamist; nimetab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi, esineb mitmeid ebatäpsusi; leiab tekstist vajalikku infot abiga.	Leiab teksti peamõtte; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; leiab tekstist vajalikku infot.	Leiab teksti peamõtte; kirjeldab teksti põhjal põhjalikult sündmuste toimumise kohta ja tegelasi, arutleb loetu üle; leiab iseseisvalt tekstist vajalikku infot.
Tunneb ära jutustuse, rahvaluule, värssloo, näidendi, kunstmuinasjutu, tõsielujutu eakaaslastest, loomateemalise ilukirjandusliku ja aimejutu, vanasõna, kõnekäänu.	Tunneb ära õpetaja abiga jutustuse, rahvaluule, värssloo, näidendi, kunstmuinasjutu, tõsielujutu eakaaslastest, loomateemalise ilukirjandusliku ja aimejutu, vanasõna, kõnekäänu.	Tunneb enamasti ära jutustuse, rahvaluule, värssloo, näidendi, kunstmuinasjutu, tõsielujutu eakaaslastest, loomateemalise ilukirjandusliku ja aimejutu, vanasõna, kõnekäänu.	Tunneb ära jutustuse, rahvaluule, värssloo, näidendi, kunstmuinasjutu, tõsielujutu eakaaslastest, loomateemalise ilukirjandusliku ja aimejutu, vanasõna, kõnekäänu, oskab oma vastust põhjendada.
On lugenud vähemalt 4 eakohast väärtkirjandusteost; tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.	On lugenud vähemalt 4 eakohast väärtkirjandusteost; tutvustab kirjandusteose sisu ja tegelasi ning jutustab loetust õpetaja abiga.	On lugenud vähemalt 4 eakohast väärtkirjandusteost; tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.	On läbi lugenud vähemalt 4 eakohast väärtkirjandusteost ; tutvustab põhjalikult loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning arutleb loetu üle.
Tekstiloom			
Jutustab ja kirjutab loetust, läbielatud sündmusest ning annab omapoolse hinnangu.	Jutustab ja kirjutab loetust ja läbielatud sündmusest, annab omapoolse hinnangu kasutades kaaslaste või õpetaja abi.	Jutustab ja kirjutab loetust, läbielatud sündmusest ning annab omapoolse hinnangu kasutades	Jutustab ja kirjutab ning annab omapoolse hinnangu emotsionaalselt, kasutades rikkalikku sõnavara loetust ja

			läbielatud sündmusest.
Jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel.	Jutustab kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel, kasutab kaaslase või õpetaja abi.	Jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel.	Jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel kasutades laiendatud lauseid, võrdlusi ja rikkalikku sõnavara.
Kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria toel.	Kirjutab loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria toel, kuid vajab individuaalset juhendamist.	Kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria toel.	Kirjutab loovtöid kasutades rikkalikku sõnavara (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria toel.
Õigekeelsus ja keelehoole			
Märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis-, suluta kaas- ja sulghäälikuid; täis- ja kaashäälikuühendit.	Märgib kirjas lühikesi, pikki ja ülipikki täis-, suluta kaas- ja sulghäälikuid, täis- ja kaashäälikuühendit esineb vigu.	Märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis-, suluta kaas- ja sulghäälikuid; täis- ja kaashäälikuühendit; esineb üksikuid vigu.	Märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis-, suluta kaas- ja sulghäälikuid, täis- ja kaashäälikuühendit.
Tunneb ära helilised ja helitud häälikud, märgib kirjas õigesti liited <i>gi</i> ja <i>ki</i> .	Tunneb ära helilised ja helitud häälikud, teeb vigu liidete <i>gi</i> ja <i>ki</i> märkimisel.	Tunneb ära helilised ja helitud häälikud, teeb ükikuid vigu liidete <i>gi</i> ja <i>ki</i> märkimisel.	Tunneb ära helilised ja helitud häälikud, märgib kirjas õigesti liited <i>gi</i> ja <i>ki</i> .
Teab sagedamini esinevate võõrsõnade tähendust, hääldust ja õigekirja.	Teab sagedamini esinevate võõrsõnade tähendust, hääldust ja õigekirja, kuid esineb vigu.	Teab sagedamini esinevate võõrsõnade tähendust, hääldust ja õigekirja, kuid esineb üksikuid vigu.	Teab sagedamini esinevate võõrsõnade tähendust, hääldust ja õigekirja.
Kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse.	Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusse ja omandatud võõrsõnade algusse, esineb vigu.	Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusse ja omandatud võõrsõnade algusse, esineb üksikuid vigu.	Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusse ja omandatud võõrsõnade algusse.
Pöörab tegusõnu olevikus, kuid teeb üksikuid vigu.	Pöörab tegusõnu olevikus, pööramisel teeb vigu.	Pöörab tegusõnu olevikus, kuid teeb üksikuid vigu.	Pöörab ja kirjutab õigesti tegusõnu olevikus.
Moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku.	Moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku, nende	Moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku, kuid teeb	Moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku.

	moodustamisel teeb vigu.	üksikuid vigu.	
Poolitab sõnu (õpitud reeglite piires)), kuid teeb üksikuid vigu.	Poolitab sõnu valesti.	Poolitab sõnu (õpitud reeglite piires), kuid teeb üksikuid vigu.	Poolitab sõnu (õpitud reeglite piires).
Kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väikese algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused, kuid teeb üksikuid vigu.	Kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ning väikese algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused, algustähe märkimisel teeb vigu.	Kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väikese algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused, kuid teeb üksikuid vigu.	Kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väikese algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused.
Tunneb ära liitsõna, kuid liitsõna moodustamisel teeb üksikuid vigu.	Liitsõna leidmisel ja liitsõna moodustamisel vajab juhendamist.	Tunneb ära liitsõna, kuid liitsõna moodustamisel teeb üksikuid vigu.	Tunneb ära ja oskab moodustada liitsõna.
Tunneb ära nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna ja asesõna.	Nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna ja asesõna tundmisel teeb vigu.	Nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna ja asesõna tundmisel teeb üksikuid vigu.	Tunneb ära nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna ja asesõna.
Teab ja oskab kasutada nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamise reegleid.	Teab ja oskab kasutada nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamise reegleid, kuid teeb vigu.	Teab ja oskab kasutada nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamise reegleid, kuid teeb üksikuid vigu.	Teab ja oskab kasutada nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamise reegleid.
Tunneb ära otsekõne ja saatelause. Teab otsekõne kirjavahemärke. Oskab nimetada otsekõne kasutamise võimalusi.	Tunneb ära otsekõne ja saatelause. Teab otsekõne kirjavahemärke. Oskab nimetada otsekõne kasutamise võimalusi, kuid teeb vigu.	Tunneb ära otsekõne ja saatelause. Teab otsekõne kirjavahemärke. Oskab nimetada otsekõne kasutamise võimalusi, kuid teeb üksikuid vigu.	Tunneb ära otsekõne ja saatelause. Teab otsekõne kirjavahemärke. Oskab nimetada otsekõne kasutamise võimalusi.
Kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti tehes vigu (40–60 sõna, 20 ortogrammi).	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti tehes üksikuid vigu (40–60 sõna, 20 ortogrammi).	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

EESTI KEEL

5. klass

Tundide arv nädalas: 3

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

5. klassi lõpetaja

- 1) suhtleb sobivas keelevormis oma eakaaslaste ja täiskasvanutega;
- 2) tunneb erinevaid õpitud tekstiliike ja oskab neid võrrelda;
- 3) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist, tunneb esinemise ja kirjutamise põhietappe;
- 4) avaldab viisakalt ning olukorrale kohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;
- 5) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates;
- 6) näeb ja hindab reaalselt jõupingutuse ja õpitulemuse vahelist seost.

Õppesisu ja -tegevused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suuliselt kõnes ja kirjalikus tekstis.

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.

Suuline arvamuse avaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.

Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Teksti vastuvõtt

Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted.

Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid.

Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart).

Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetext, arutus).

Kuuldu konspekterimine.

Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.

Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Tekstiloomine

Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline.

Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine.

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemelise, olendi, inimese kirjeldamine.

Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.

Otsene jutustamine. Minavormis jutustamine.

Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.

Kaashäälikuühendi õigekiri.

Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.

Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine.

Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist.

Ainsus ja mitmus.

Lauseõpetus

Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.

Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline ja kirjalik suhtlus			
leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	leiab koos partneri või rühmaga kindla tegevuskava alusel vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	koostab koos partneri või rühmaga vähese juhendamise abil tegevuskava ning leiab vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	leiab koos partneri või rühmaga iseseisvalt koostatud tegevuskava alusel vastuseid keskmise raskusega probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;	esitab analoogia alusel kuuldu või loetu kohta küsimusi ning annab tugisõnade abil hinnanguid;	esitab kuuldu või loetu kohta erineva raskusastmega küsimusi ning annab hinnanguid;	esitab kuuldu või loetu kohta selgelt eristatava raskusastmega küsimusi ning annab põhjendatud hinnanguid;

Teksti vastuvõtt			
loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;	loeb ja kuulab juhendamisel ja suunamisel isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;	loeb ja kuulab mõningasel suunamisel isiklikust huvist ja õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste,	loeb omal algatusel isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;	rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel kindla õpitud tegevusplaani alusel eri viise ja võimalusi, kasutades analoogiat;	rakendab iseseisvalt tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel õpitud tegevuskava alusel eri viise ja võimalusi, lähtudes teksti iseärasustest;	rakendab iseseisvalt tuttavat ja võõrast liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi, lähtudes teksti iseärasustest;
valib juhendamise toel oma lugemisvara;	valib juhendamise toel jõukohase lugemisvara;	valib mõningase juhendamise toel oma lugemisvara;	valib iseseisvalt ja enesele väljakutseid pakkuva lugemisvara;
Tekstiloome			
jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;	jutustab, kirjeldab, arutleb tugiskeemide alusel suuliselt ja kirjeldab ning jutustab kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid loetavalt, arvestades mõningate eksimustega õpitud nõudeid;	jutustab, kirjeldab, arutleb mõningase abiga suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid enam-vähem nõuetekohaselt;	Jutustab, kirjeldab, arutleb iseseisvalt suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid nõuetekohaselt ja korrektselt;
esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);	esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande kirjaliku abimaterjali toel, arvestades nõudeid vähemalt üldjoontes;	esineb suuliselt (tervitab ja võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande ja kõne, arvestades nõudeid mõningaste ebatäpsustega;	esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühema ettekande ja kõne, arvestades nõudeid korrektselt ning originaalse vaatenurga kaudu;
Õigekeelsus ja keelehoole			

moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;	moodustab ja kirjavahemärgistab tugiskeemide toel lihtlauseid, sh koondlauseid mõningaste eksimustega, suunamisel iseseisvalt veaparanduseni jõudes;	moodustab ja kirjavahemärgistab enam- vähem iseseisvalt lihtlauseid, sh koondlauseid üksikute eksimustega ning iseseisvalt veaparanduseni jõudes;	moodustab ja kirjavahemärgistab korrektselt ja iseseisvalt lihtlauseid, sh koondlauseid;
rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	rakendab eksimustega omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	rakendab mõningaste eksimustega omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	rakendab veatult omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

KIRJANDUS

5. klass

Tundide arv nädalas: 2

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

5. klassi lõpetaja

- 1) on läbi lugenud seitse kuni kaheksa (sõltuvalt klassist) eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut), loeb mõtestatult ja väärtustab lugemist;
- 2) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 3) koostab teksti kohta eri liiki küsimusi, määrab aja ja koha, järjestab sündmusi, kirjeldab tegelasi, arutleb teema ja lihtsamate probleemide üle;
- 4) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu ja vanasõna olemust, mõtestab luuletuse tähendust;
- 5) esitab lususalt ja ilmekalt peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti;
- 6) kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- 7) püüab käituda ja toimida ühiskondlikult aktsepteeritud väärtushinnangute ja moraalinormide järgi, lähtub kirjandusteoste lugemise abil kujunenud eetilistest väärtushinnangutest.
- 8) esineb ettekandega (näiteks mõnel ette valmistatud teemal või loetud teose põhjal).

Õppesisu ja -tegevused

Lugemine

Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.

Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.

Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.

Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.

Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.

Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.

Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine.

Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.

Loomamuinasjutu tüüptegelased.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnест arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.

Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriiimi leidmine rahvalauludest. Algriiimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne).

Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused.

Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm.

Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoormiline.

Esitamine

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rollitekti esitamine.

Omalooming

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esem, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.

Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega

seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Kesktaase / rakendamine	Kõrgtaase / arutlemine
Lugemine			
Õpilane on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	Õpilane on läbi lugenud vähemalt kuus eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	Õpilane on läbi lugenud vähemalt seitse eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	Õpilane on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat teost;
loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti latusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;	loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti mõningaste raskustega, vajab abi mõtestamisel, väärtustab lugemist;	loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti suhteliselt latusalt ja enam- vähem mõtestatult, väärtustab kirjandust;	loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti latusalt ja mõtestatult, väärtustab kirjandust;
tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, - elamustest ja – kogemustest;	tutvustab ette antud tegevuskava alusel loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb tugisõnade abil oma lugemismuljetest, - elamustest ja – kogemustest;	tutvustab enam- vähem iseseisvalt loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb üldjoontes latusalt oma lugemismuljetest,- elamustest ja – kogemustest;	tutvustab iseseisvalt ja loogilisena järjestatult loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb latusalt ja väljendusrikkalt oma lugemismuljetest,- elamustest ja – kogemustest;
Jutustamine			
jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;	jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel mõningaste eksimuste ja/ või ebakohasusega;	jutustab enam-vähem soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;	jutustab soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule	jutustab üldjoontes, kuid mõningaste raskustega mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule	jutustab mõttelt enam-vähem sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes	jutustab korrektselt ja latusalt mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes

tekstile, tõsielu-sündmusele või oma fantaasiale;	tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	kirjanduslikule tekstile, tõsielu-sündmusele või oma fantaasiale;	kirjanduslikule tekstile, tõsielu-sündmusele või oma fantaasiale;
jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	jutustab tugisõnadele või – fraasidele toetudes piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu,	jutustab enam- vähem iseseisvalt piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	jutustab iseseisvalt ja ladusalt piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab ette antud tugiküsisõnade abil teksti kohta eriliigilisi küsimusi,	<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab vähese abiga teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab iseseisvalt teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	otsib õpetaja suunamisel teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	otsib vähese suunamise abil teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	otsib omaalgatuslikult teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega, toetudes suunamisele ja abistavale osutamisele;	vastab enam-vähem korrektselt teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastab korrektse põhjalikkusega teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	üksikasjalike näpunäidete abil koostab teksti kohta sisukava, kasutades märksõnu;	mõningase abi ja juhendamisega koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	koostab iseseisvalt ja raskusteta teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
leiab lõigu kesksed mõtted;	suunavate küsimustega leiab lõigu kesksed mõtted	leiab lõigu kesksed mõtted, vajades keerulisema tekstikatke puhul abi;	leiab iseseisvalt lõigu kesksed mõtted;

järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;	mõningaste raskustega järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha, vajab abi tugiküsimuste näol;	järjestab enam-vähem õigesti teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha, võib esineda üksikuid eksimusi;	järjestab korrektselt ja loogiliselt teksti põhjal sündmused, määrab iseseisvalt ja raskusteta nende toimumise aja ja koha;
kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;	tugiskeemide abil kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib suunavate küsimuste abil nende omavahelisi suhteid, hindab mõningaste raskustega nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;	kirjeldab üldjoontes tabavalt loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib üksikute suunamiste abil nende omavahelisi suhteid, hindab enam-vähem adekvaatselt nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;	Kirjeldab hästi ja väljendusrikkalt loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib põhjendades nende omavahelisi suhteid, hindab adekvaatselt ja arukalt nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	üksikasjalise juhendamise toel otsib teavet tundmatute sõnade kohta, tähenduse mõistmisel vajab mitmekordset kordamist;	otsib üldjoontes iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	Otsib omaalgatuslikult teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse ja kasutab aktiivselt kõnes ja kirjas;
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine			
tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	toetudes analoogiale tunneb ära käsitletavates tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	mõningase abiga tunneb ära ja kasutab käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	tunneb ära ja kasutab sobivalt ja väljendusrikkalt käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestab suunavate luuletuse tähenduse teiste ja enda elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestab mõningatele suunavatele küsimustele toetudes luuletuse tähenduse iseenda või teiste elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestab luuletuse tähenduse iseenda ja teiste elamustele ja kogemustele tuginedes

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine			
seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	toetudes suunavatele küsimustele seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletab enam- vähem korrektselt oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletab korrektselt oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust, tuues näiteid;
Esitamine			
esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitab peast luuletuse või rolliteksti, puudujääkidega esituse ladususes, selguses ja tekstitäpsuses;	esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides üldjoontes esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides läbimõeldult ja edukalt esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust
Omalooming			
kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.	kirjutab tugivahenditele toetudes erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, sooritusel esineb olulisi eksimusi.	kirjutab enam-vähem iseseisvalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, töö sooritusel esineb üksikuid olulisi eksimusi.	kirjutab väljendusrikkalt ja loovalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, töö sooritusel esineb üksikuid ebaolulisi eksimusi.

EESTI KEEL

6. klass

Tundide arv nädalas: 3

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

6. klassi lõpetaja

- 1) suhtleb olukorda arvestades ja sobivaid keelevahendeid oma eakaaslaste ja täiskasvanutega;
- 2) tunneb erinevaid õpitud tekstiliike ja oskab neid võrrelda;
- 3) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist,
- 4) tunneb suulise esinemise ja kirjutamise põhietape;
- 5) avaldab viisakalt ning olukorrale kohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- 6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates;
- 7) näeb ja mõistab jõupingutuse ja õpitulemuse vahelist seost.

Õppesisu ja -tegevused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.

Kaasõpilase, õpetaja vm esineja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.

Suuline arvamused avaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, oma seisukohale kindlaks jäämine või seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.

Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Teksti vastuvõtt

Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted.

Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid.

Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart).

Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus).

Kuuldu konspekterimine.

Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.

Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Tekstiloomed

Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline.

Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine.

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine.

Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.

Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Eesti keel teiste keelte seas.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.

Kaashäälikuühendi õigekiri.

Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.

Lauseõpetus

Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.

Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline ja kirjalik suhtlus			
leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	leiab koos partneri või rühmaga kindla tegevuskava alusel vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	koostab koos partneri või rühmaga vähese juhendamise abil tegevuskava ning leiab vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	leiab koos partneri või rühmaga iseseisvalt koostatud tegevuskava alusel vastuseid keskmise raskusega probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;	esitab analoogia alusel kuuldu või loetu kohta küsimusi ning annab tugisõnade abil hinnanguid;	esitab kuuldu või loetu kohta erineva raskusastmega küsimusi ning annab hinnanguid;	esitab kuuldu või loetu kohta selgelt eristatava raskusastmega küsimusi ning annab põhjendatud hinnanguid;
Teksti vastuvõtt			
loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutabelisi tekste;	loeb ja kuulab juhendamisel ja suunamisel isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutabelisi tekste;	loeb ja kuulab mõningasel suunamisel isiklikust huvist ja õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutabelisi tekste,	loeb omal algatusel isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutabelisi tekste;

rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;	rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel kindla õpitud tegevusplaani alusel eri viise ja võimalusi, kasutades analoogiat;	rakendab iseseisvalt tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel õpitud tegevuskava alusel eri viise ja võimalusi, lähtudes teksti iseärasustest;	rakendab iseseisvalt tuttavat ja võõrast liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi, lähtudes teksti iseärasustest;
valib juhendamise toel oma lugemisvara;	valib juhendamise toel jõukohase lugemisvara;	valib mõningase juhendamise toel oma lugemisvara;	valib iseseisvalt ja enesele väljakutseid pakkuva lugemisvara;
Tekstiloom			
jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;	jutustab, kirjeldab, arutleb tugiskeemide alusel suuliselt ja kirjeldab ning jutustab kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid loetavalt, arvestades mõningate eksimustega õpitud nõudeid;	jutustab, kirjeldab, arutleb mõningase abiga suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid enam-vähem nõuetekohaselt;	Jutustab, kirjeldab, arutleb iseseisvalt suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid nõuetekohaselt ja korrektselt;
esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);	esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande kirjaliku abimaterjali toel, arvestades nõudeid vähemalt üldjoontes;	esineb suuliselt (tervitab ja võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande ja kõne, arvestades nõudeid mõningaste ebatäpsustega;	esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühema ettekande ja kõne, arvestades nõudeid korrektselt ning originaalse vaatenurga kaudu;
Õigekeelsus ja keelehoole			
moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;	moodustab ja kirjavahemärgistab tugiskeemide toel lihtlauseid, sh koondlauseid mõningaste eksimustega, suunamisel iseseisvalt veaparanduseni jõudes;	moodustab ja kirjavahemärgistab enam- vähem iseseisvalt lihtlauseid, sh koondlauseid üksikute eksimustega ning iseseisvalt veaparanduseni jõudes;	moodustab ja kirjavahemärgistab korrektselt ja iseseisvalt lihtlauseid, sh koondlauseid;

rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	rakendab eksimustega omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	rakendab mõningaste eksimustega omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	rakendab veatult omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.
--	--	---	--

KIRJANDUS

6. klass

Tundide arv nädalas: 2

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

6. klassi lõpetaja

- 1) on läbi lugenud seitse kuni kaheksa (sõltuvalt klassist) eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut), on lugenud nii klassikalist kui kaasaegset kirjandust, loeb mõtestatult ja väärtustab lugemist;
- 2) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 3) koostab teksti kohta eri liiki küsimusi, määrab aja ja koha, järjestab sündmusi, kirjeldab tegelasi, arutleb teema ja lihtsamate probleemide üle;
- 4) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäanu ja vanasõna olemust, mõtestab luuletuse tähendust;
- 5) esitab ladusalt ja ilmekalt peast luuletuse, lühikese proosa- või rollitekti;
- 6) kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- 7) püüab käituda ja toimida ühiskondlikult aktsepteeritud väärtushinnangute ja moraalinormide järgi, lähtub kirjandusteoste lugemise abil kujunenud eetilistest väärtushinnangutest.
- 8) on esinenud ettekandega.

Õppesisu ja -tegevused

Lugemine

Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.

Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste lugemine kodus, klassi ühisaruteluks või ühisteks tegevusteks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.

Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.

Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimuste koostamine: fakti-, analüüsi- ja tõlgendusküsimused.

Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.

Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.

Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.

Loomamuinasjutu tüüptegelased.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.

Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused.

Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm.

Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoormiline.

Esitamine

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.

Omalooming

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.

Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Lugemine			

Õpilane on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	Õpilane on läbi lugenud vähemalt kuus eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	Õpilane on läbi lugenud vähemalt seitse eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	Õpilane on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat teost;
loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;	loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti mõningaste raskustega, vajab abi mõtestamisel, väärtustab lugemist;	loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti suhteliselt ladusalt ja enam- vähem mõtestatult, väärtustab kirjandust;	loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab kirjandust;
tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, - elamustest ja – kogemustest;	tutvustab ette antud tegevuskava alusel loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb tugisõnade abil oma lugemismuljetest, - elamustest ja – kogemustest;	tutvustab enam- vähem iseseisvalt loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb üldjoontes ladusalt oma lugemismuljetest, - elamustest ja – kogemustest;	tutvustab iseseisvalt ja loogilisena järjestatult loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb ladusalt ja väljendusrikkalt oma lugemismuljetest, - elamustest ja – kogemustest;
Jutustamine			
jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;	jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel mõningaste eksimuste ja/ või ebakohasusega;	jutustab enam-vähem soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;	jutustab soravalt ja loogiliselt tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielu-sündmusele või oma fantaasiale;	jutustab üldjoontes, kuid mõningaste raskustega mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;	jutustab mõttelt enam-vähem sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielu-sündmusele või oma fantaasiale;	jutustab korrektselt ja ladusalt mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielu-sündmusele või oma fantaasiale;

jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	jutustab tugisõnadele või – fraasidele toetudes piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu,	jutustab enam- vähem iseseisvalt piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;	jutustab iseseisvalt ja ladusalt piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab ette antud tugiküsisõnade abil teksti kohta eriliigilisi küsimusi,	<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab vähese abiga teksti kohta eriliigilisi küsimusi;	<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> koostab iseseisvalt teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	otsib õpetaja suunamisel teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	otsib vähese suunamise abil teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	otsib omaalgatuslikult teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega, toetudes suunamisele ja abistavale osutamisele;	vastab enam-vähem korrektselt teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;	vastab korrektse põhjalikkusega teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	üksikasjalike näpunäidete abil koostab teksti kohta sisukava, kasutades märksõnu;	mõningase abi ja juhendamisega koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;	koostab iseseisvalt ja raskusteta teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
leiab lõigu kesksed mõtted;	suunavate küsimustega leiab lõigu kesksed mõtted	leiab lõigu kesksed mõtted, vajades keerulisema tekstikatte puhul abi;	leiab iseseisvalt lõigu kesksed mõtted;
järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;	mõningaste raskustega järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha, vajab abi tugiküsimuste näol;	järjestab enam-vähem õigesti teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha, võib esineda üksikuid eksimusi;	järjestab korrektselt ja loogiliselt teksti põhjal sündmused, määrab iseseisvalt ja raskusteta nende toimumise aja ja koha;

kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;	tugiskeemide abil kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib suunavate küsimuste abil nende omavahelisi suhteid, hindab mõningaste raksustega nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;	kirjeldab üldjoontes tabavalt loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib üksikute suunamiste abil nende omavahelisi suhteid, hindab enam-vähem adekvaatselt nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;	Kirjeldab hästi ja väljendusrikkalt loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib põhjendades nende omavahelisi suhteid, hindab adekvaatselt ja arukalt nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	üksikasjalise juhendamise toel otsib teavet tundmatute sõnade kohta, tähenduse mõistmisel vajab mitmekordset kordamist;	otsib üldjoontes iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	Otsib omaalgatuslikult teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse ja kasutab aktiivselt kõnes ja kirjas;
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine			
tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	toetudes analoogiale tunneb ära käsitletavates tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	mõningase abiga tunneb ära ja kasutab käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;	tunneb ära ja kasutab sobivalt ja väljendusrikkalt käsitletavates ja enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestab suunavate luuletuse tähenduse teiste ja enda elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestab mõningatele suunavatele küsimustele toetudes luuletuse tähenduse iseenda või teiste elamustele ja kogemustele tuginedes;	mõtestab luuletuse tähenduse iseenda ja teiste elamustele ja kogemustele tuginedes
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine			
seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	toetudes suunavatele küsimustele seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletab enam- vähem korrektselt oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;	seletab korrektselt oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust, tuues näiteid;

Esitamine			
esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitab peast luuletuse või rolliteksti, puudujääkidega esituse ladususes, selguses ja tekstitäpsuses;	esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides üldjoontes esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides läbimõeldult ja edukalt esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust
Omalooming			
kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.	kirjutab tugivahenditele toetudes erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, sooritusel esineb olulisi eksimusi.	kirjutab enam-vähem iseseisvalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, töö sooritusel esineb üksikuid olulisi eksimusi.	kirjutab väljendusrikkalt ja loovalt erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti, töö sooritusel esineb üksikuid ebaolulisi eksimusi.

III kooliaste

Ained: eesti keel ja kirjandus

Eesti keele teemade õppimine arendab kõiki üldpädevusi

Kõik pädevused on lahti sõnastatud õppekava üldosa punktides 2.16-2.25.

Õpilaste kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes.

Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Digipädevus – referaatide, loovtööde ja uurimistööde koostamine, erinevad infootsingu võimalused ja nende kasutamine, elektroonilised sõnastikud ja õpikeskkonnad, esitluste koostamine erinevate vahenditega. Gruppide loomine õppeülesande täitmiseks ja suhtlemine erinevates veebikeskkondades. E-raamatud, e-kataloogid raamatukogudes, digitaalsed õppematerjalid, erinevad videoarhiivid ja videokeskkonnad, mis kõik toetavad õpilase eesmärgipärast ja õppimisele suunatud nutiseadme ja arvutikasutust.

Lõiming teiste valdkondadega

Lõimingu põhimõtted on lahti sõnastatud õppekava üldosa punktides 2.25-2.28

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistööd, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamine, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutuspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaallainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaallaineid õppides omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme; ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning neid arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiõpetajaga. Kirjandusteose käsitluse illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd.

Läbivad teemad

Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted on lahti sõnastatud õppekava üldosa punktides 2.25-2.28

Valdkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel on erineval määral silmas peetud kõiki õppekava läbivaid teemasid olenevalt kooliastmest, õppeaine spetsiifikast ja seostest ühe või teise läbiva teemaga. Läbivad teemad „Väärtused ja kõlblus” ning „Kultuuriline identiteet” on ainevaldkonna õppeainetele eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, funktsionaalne lugemisoskus, suuline ja kirjalik väljendusoskus ning tekstiloom. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õpetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng” ning „Tervis ja ohutus” käsitus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse neid arengusuundumusi teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Läbiva teema „Teabekeskkond” käsitlemine ainevaldkonna õppeainetes hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- 2) tuleb toime eesti kirjakeelega isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides; järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 3) suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt;
- 4) osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- 5) kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult;

- 6) leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;
- 7) tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks;
- 8) kirjutab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
- 9) kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi veebiallikatest.

Osaoskused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Põhikooli lõpetaja:

- 1) oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;
- 2) käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- 3) oskab algetada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
- 4) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- 5) võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

Põhikooli lõpetaja:

- 1) orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- 2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbeline tekste;
- 3) teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;
- 4) suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;
- 5) teab peamisi mõjutusvahendeid;
- 6) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
- 7) reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- 8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.

Tekstiloome

Põhikooli lõpetaja:

- 1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;
- 2) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele;
- 3) oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);
- 4) oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja arvamused; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrektselt;

- 5) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;
- 6) põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- 7) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekstes luues kui ka seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

Põhikooli lõpetaja:

- 1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;
- 2) tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides;
- 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
- 4) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;
- 5) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;
- 6) leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
- 7) teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 8) teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhietappe;
- 9) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

EESTI KEEL

7. klass

Tundide arv nädalas: 2

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) saab aru, et hea keeleoskus on vajalik kõikides õppeainetes, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab põhilise õigekirjaoskuse, et edaspidi keskenduda peenematele nüanssidele; tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus;
- 4) arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) õpib sihipäraselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) õpib keelt tekstikeskselt (õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, leiab neist infot ja oskab ise luua eri tekstiliike);
- 7) arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust;
- 8) harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks ja kontrolliks kasutama õigekeelsussõnaraamatut (sh selle veebivarianti) ja võõrsõnastikku;
- 9) suhtub tolerantselt eesti keele kui võõrkeeles kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

Õppesisu ja -tegevused

Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.
Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.
Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis.

Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid.

Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine.

Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamuslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus.

Uudisloo ülesehitus ja pealkiri.

Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri.

Tele- ja raadiosaated.

Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.

Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.

Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest.

Uudisloo pealkirjastamine.

Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.

Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.

Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.

Üldteemad

Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtrliku häälikuõigekirjaga sõnad.

Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtrlike võõrsõnade õigekiri.

Silbitamine, pikk ja lühike silp.

Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed.

ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtrlikud paronüümid.

Vormiõpetus ja õigekiri

Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.

Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käandelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtrlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördvormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna.

Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.

Käandsõnad. Käanetevahelised seosed. Veaohtrlikud käandevormid. Käandsõna astmevaheldus: veaohtrlikud käandsõnad ja sõnavormid. Õige käandevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Omadussõna võrdlusastmed: veaohtrlikud sõnad.

Käandsõna kokku- ja lahkukirjutamine.

Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.

Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline ja kirjalik suhtlus			
Oskab valida suhtluskanalit; peab asjlikku kirja- ja meilivahetust.	Teeb suhtluskanalitel vahet, kuid esineb eksimusi kirja- ja kõnestiili valikul.	Oskab valida suhtluskanalit, esineb üksikuid eksimusi viisaka ja ametliku kõne- ja kirjastiili valikul.	Oskab kasutada viisakat ja ametlikku kõne- ja kirjastiili vastavate suhtluskanalite puhul.
Esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid.	Esitab kuuldu ja loetu kohta faktiküsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal nõrgalt seostatud järeldusi ning annab lihtsustatud hinnanguid.	Esitab kuuldu ja loetu kohta faktiküsimusi ja mõningaid analüüsivaid küsimusi, teeb valdavalt seostatud järeldusi ning annab väheste põhjendustega hinnanguid.	Esitab kuuldu ja loetu kohta analüüsivaid küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal seostatud järeldusi ning annab põhjendatud hinnanguid.
Võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Võtab loetut ja kuuldut enam-vähem eesmärgipäraselt ja väheste üldistustasemega kokku ning vahendab napisõnaliselt ja vigadega nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt ja väheste üldistusega kokku ja vahendab üksikute eksimustega nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt ja kõrge üldistustasemega kokku ja vahendab korrektselt ja olulist tabades nii suulises kui ka kirjalikus vormis.
Teksti vastuvõtt			
Seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli.	Seostab osaliselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms), esineb eksimusi.	Seostab enam-vähem korrektselt ja loogiliselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms).	Seostab täpselt ja korrektselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms) ja leiab uusi vaatenurki.

Reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega.	Reageerib tekstidele üldjoontes eesmärgistatult nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste suunavate küsimuste abil, leiab iseseisvalt arusaamatuks jäänut, esitab konkreetseid küsimusi, vahendab ja võtab kokku mõningate raskustega, kommenteerib vähe, esitab mõne üksiku vastuväite, seoseid loob suunavate küsimuste abil.	Reageerib tekstidele valdavalt sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb õpetaja poolt esitatud tekste omavahel, leiab suunamisel vastuseid arusaamatuks jäänule, esitab asjakohaseid küsimusi, võtab enam-vähem üldistades kokku, kommenteerib ja esitab mõne vastuväite, loob õpetaja abil tõlgendusi, esitab arvamusi ja seostab teksti oma kogemusega.	Reageerib tekstidele sihipäraselt ja loovalt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: leiab võrdlemiseks sobivaid tekste ja oskab leida vastuseid arusaamatuks jäävale, esitab loogilisi küsimusi, võtab üldistades kokku, kommenteerib argumenteerides, loob erinevaid ja uudseid tõlgendusi, esitab originaalseid arvamusi ja seostab teksti oma ja teiste kogemuste ja mõtetega.
Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel.	Kasutab eksimustega ja piiratult omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja sellele reageerimisel.	Kasutab üldjoontes loogiliselt omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja sellele reageerimisel.	Kasutab loovalt ja loogiliselt omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja sellele reageerimisel.
Tekstiloom			
Põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Põhjendab osaliselt ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Põhjendab üldjoontes ja viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Põhjendab argumenteeritult ja avaldab viisakalt ja korrektselt asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis.
Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.	Kasutab ühekülgsest ja eksimustega omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.	Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid üksikutel juhtudel eksides nii teksti luues kui ka seostades.	Kasutab loovalt ja korrektselt omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.

Oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt;	Oskab üldjoontes ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid loetavalt, esineb kirjavigu.	Oskab ette valmistada, enam-vähem üldistades kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt, mõningate kirjavigadega.	Oskab ette valmistada, originaalselt, mõttetihedalt kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev). Vormistab tekstid praktiliselt veatult ja korrektselt.
Õigekeelsus ja keelehoole			
Eristab kirjakeelt argikeelest.	Eristab kirjakeelt argikeelest.	Eristab kirjakeelt argikeelest ja üldjoontes valdab korrektselt kirjakeelt.	Eristab kirjakeelt argikeelest ja valdab korrektselt kirjakeelt.
Teab eesti keele murdeid; järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.	Teab eesti keele murdeid. Teab eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab kasutada, kuid esineb eksimusi ja väärkasutust.	Teab eesti keele murdeid ja saab enam-vähem aru üldlevinud kasutusega murdekeelsest tekstist. Teab eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab kasutada, kuid esineb väheseid eksimusi ja väärkasutust.	Teab eesti keele murdeid ja nende põhijooni. Oskab aru üldlevinud kasutusega murdekeelsest tekstist. Teab eesti õigekirja aluseid, järgib ja kasutab neid korrektselt.
Oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest.	Oskab suunamisel õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest.	Oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest.	Oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest otstarbekalt ja kiiresti.
Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja –vormimoodustuse põhimõtteid.	Teab üldjoontes eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja –vormiõpetuse põhimõtteid.	Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja –forme ning kasutab suunamisel neid teadmisi keelereeglite omandamisel.	Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja –forme ning kasutab iseseisvalt neid teadmisi keelereeglite omandamisel.

Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.	Rakendab piiratud ulatuses omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.	Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates, kuid esineb üksikuid eksimusi ja/või puudujääke.	Rakendab teadlikult ja järjepidevalt omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.
Teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni.	Teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni.	Teab ja oskab üldjoontes kasutada õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni teksti luues.	Teab ning kasutab otstarbekalt ja õigesti õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni teksti loomisel.
Kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.	Kasutab tekstide koostamisel üldjoontes tavakohast ülesehitust ja vormistust.	Kasutab tekstide koostamisel valdavalt tavakohast ülesehitust ja vormistust	Kasutab tekstide koostamisel korrektselt ja püsivalt tavakohast ülesehitust ja vormistust.

KIRJANDUS

7. klass

Tundide arv nädalas: 2

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugejaoskusi ning väärtustab lugemist;
- 2) väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse (sh luule) kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse, kasutab kirjanduslikke tekste oma loometöö alustekstidena (lõimib eesti keelega);
- 5) tähtsustab ja kujundab endas kirjanduse abil üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi;
- 6) laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) annab põhjendatud hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- 8) hangib erinevatest allikatest teavet ja oskab seda kriitiliselt hinnata.

Õppesisu ja -tegevused:

Lugemine

Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.

Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.

Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.

Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.

Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasestevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasestevahelise tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.

Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi.

Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.

Ajaloo sündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.

Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.

Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvaluule. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid.

Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäändude ja vanasõnade olemus. Mõistatuse olemus.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused.

Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused.

Luule vorm: värss, stroof. Piltluule.

Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus.

Komöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.

Esitamine

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid.

Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

Omalooming

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituselise või muud sellist.

Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Lugemine			
on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut).	On läbi lugenud vähemalt kuus eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut).	On läbi lugenud vähemalt seitse eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	On läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
Loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist.	Loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti enam-vähem ladusalt ja tekstist aru saades, mõistab lugemise tähtsust.	Loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja tekstist aru saades, mõistab lugemise tähtsust ja on teel väärtustamise poole.	Loeb eakohast ja kõrgemasemelist erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist, sh eriti väärtkirjandust.

Tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.	Teab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme.	Teab ja oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.	Teab ja oskab väljendusrikkalt ja haaravalt rääkida ja kirjutada loetud raamatu autorist, sisust, tegelastest, probleemidest ja sõnumist. Oskab leida seoseid oma isiklike ja teiste kogemustega.
Jutustamine			
Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.	Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu.	Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.	Jutustab kokkuvõtvalt ja olulist silmas pidades loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, pidades korrektselt kinni nõuetekohasest juhendist.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsi-küsimustele.	Vastab teksti põhjal faktiküsimustele.	Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele.	Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsi-küsimustele. Oskab loetu põhjal luua üldistavat uut teksti.
Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate.	Kasutab lihtsamate esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks argumenteeritult ja tabavalt tekstinäiteid ja tsitaate.
Kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused.	Kirjeldab üldjoontes teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose sündmused.	Kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused.	Kirjeldab täpselt (lisades põhjendusi) teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb põhjalikult kõik teose olulisemad sündmused.

Kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi.	Kirjeldab üldjoontes teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib lihtsustatult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb mõningal määral tegelasi.	Kirjeldab enam-vähem olulist tabades teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb etteantud kriteeriumide põhjal tegelasi.	Kirjeldab detailselt teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib põhjalikult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi, oskab näha seoseid ümbritseva eluga.
Arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle.	Avaldab napilt arvamust kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle.	Arutleb enam-vähem loogiliselt kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle.	Arutleb veenvalt ja loogiliselt kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle. Teeb järeldusi, loob seoseid.
Leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte.	Leiab vastused küsimustele, mis aitavad leida teksti kesksed mõtted ja sõnastada loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal algelise kokkuvõtte.	Leiab teksti enam-vähem olulised mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte.	Leiab kõik teksti kesksed mõtted, sõnastab korrektselt loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte, mis toetub olulisele.
Otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.	Leiab üles tundmatud sõnad, otsib suunamisel teavet nende kohta.	Otsib teavet tundmatute sõnade kohta, on valdavalt endale selgeks teinud nende tähenduse.	Otsib teavet tundmatute sõnade kohta (vajadusel mitmetest allikatest), teeb endale selgeks nende tähenduse ja kasutab neid oma kõnes ja keeles.
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine			
Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi.	Tunneb tekstides ära epiteete, isikustamist ja võrdlusi.	Tunneb valdavalt ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi.	Tunneb ära ja kasutab tabavalt ja loovalt enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi.

Selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;	Teab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust.	Selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust.	Selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust ning oskab teksti nendega ilmetada.
Mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	Abistamisel ja suunamisel leiab luuletuse tähenduse.	Mõtestab üldjoontes luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.	Mõtestab iseseisvalt ja loogiliselt luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine			
Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid.	Teab rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid.	Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid.	Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid. Kasutab neid omaloomingulistes tekstides ja leiab neid lugemisvara hulgast.
Seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;	Teab ja tunneb ära jutustuse, valmi, eepose, ballaadi ning komöödia.	Seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust.	Seletab kirjandusteaduslike sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust.
Esitamine			
Esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	Esitab peast luule- või proosateksti.	Esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	Esitab ilmekalt, sobiva intonatsiooni ja diktsiooniga peast luule- või proosateksti, jälgides esituse

			ladusust, selgust ja tekstitäpsust.
Omalooming			
Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustust või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti.	Kirjutab enam-vähem tervikliku sisu ja algelise sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustust või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti.	Kirjutab tervikliku sisu ja kohati ühekülgse sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustust või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti.	Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega, loogilise ja sidusa kirjeldava (tegelase iseloomustust või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti.
Kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil. Esineb lausestusraskusi, stiilivigu ja vormistuses on mõned vastuolud. Esineb õigekirjavigu.	Kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Sõnavara ja lausestus on kohati ühekülgsed. Esineb üksikuid õigekirja- ja stiilivigu.	Kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades ja võrreldes oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides täpselt teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Tekst on liigendatud tervik, lausestus mitmekülgne, sõnavara ulatuslik.

EESTI KEEL

Klass: 8. klass

Tundide arv nädalas: 2

Õppe-kasvatustöö eesmärgid:

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) saab aru, et hea keeleoskus on vajalik kõikides õppeainetes, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab põhilise õigekirjaoskuse, et edaspidi keskenduda peenematele nüanssidele; tuleb isiklikus ja avalikus elus eesti kirjakeelega toime;
- 4) arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;

- 5) õpib sihipäraselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) õpib keelt tekstikeskselt (õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, leiab neist infot ja oskab ise luua eri tekstiliike);
- 7) arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järelalus- ja põhjendusoskust;
- 8) harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks ja kontrolliks kasutama Õigekeelsussõnaraamatut (sh selle veebivarianti) ja Võõrsõnastikku;
- 9) suhtub tolerantselt eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

Õppesisu ja -tegevused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid.

Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine.

Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslaste õeldu/tehtu täiendamine ja parandamine.

Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud.

Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.

Teksti vastuvõtt

Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhiliigid: intervjuu, reportaaz.

Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia.

Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted.

Meediaeetika kesksed põhimõtted.

Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused.

Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine.

Teabetekstide (õpiku, populaarteadusliku teksti) eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus.

Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm).

Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.

Tekstiloomine

Alustekstide (meedia- ja teabetekstide) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused.

Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine.

Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.

Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil.

Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud.

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid.

Vormiõpetus ja õigekiri

Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine.

Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohalikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohalikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Omadussõna võrdlusastmed: veaohalikud sõnad.

Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

Lauseõpetus ja õigekiri

Lause. Lause suhtluseesmärgid.

Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.

Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Liht- ja liitlause sõnajärg.

Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega.

Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Algustähe õigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Suuline ja kirjalik suhtlus			
Käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid; osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.	Teab suhtluseesmärki, püüab valida konteksti sobiva suhtluskanali ja end arusaadavalt väljendada. Osaleb vestluses ja rühmatöös, püüab avaldada oma arvamust, kuid esineb keelelisi eksimusi.	Suhtleb eesmärgipäraselt, püüab valida konteksti sobiva suhtluskanali, väljendumaks kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt. Osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust, kuid esineb üksikuid keelelisi eksimusi.	Suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali, väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt. Osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.
Leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt.	Teab, et meediast ja internetist on võimalik leida teavet. Oskab otsida ja kasutada üldisemat informatsiooni.	Leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, püüab seda kasutada, kuid mitte alati otstarbekalt.	Leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt.
Võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii	Teeb kuuldu ja loetu põhjal nõrgalt seostatud järeldusi ning annab	Teeb valdavalt seostatud järeldusi ning annab väheste põhjendustega	Teeb kuuldu ja loetu põhjal asjakohaseid järeldusi ning annab põhjendatud

suulises kui ka kirjalikus vormis.	lihtsustatud hinnanguid.	hinnanguid.	hinnanguid, kasutades korrektset kirjakeelt.
Teksti vastuvõtt			
Loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja tarbetekste.	Kuulab ja loeb eri liiki tekste, vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult.	Kuulab ja loeb eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult.	Kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult.
Teab peamisi mõjutusvahendeid. Teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist.	Teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist, kuid ei taju alati mõjutusvahendeid ja nende sobivust.	Teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist, kuid esineb üksikuid eksimusi mõjutusvahendite äratundmisel.	Teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist, tunneb ära mõjutusvahendid ja nende sobivuse teksti laadiga.
Tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks.	Teab tekstiliike ja oskab juhendi järgi koostada erinevaid tekste. Vormistab tekstid üldjoontes arusaadavalt, kuid väheste ebatäpsustega.	Tunneb tekstiliike ning oskab valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks. Vormistab tekstid üldjoontes korrektselt.	Tunneb hästi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi, oskab eesmärgipäraselt kirjutada eri liiki tekste ja vormistada need korrektselt.
Seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli.	Seostab osaliselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms), esineb eksimusi piltteksti tõlgendamisel.	Seostab enam-vähem korrektselt ja loogiliselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms). Esineb üksikuid eksimusi piltteksti tõlgendamisel.	Seostab täpselt ja korrektselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms), on tõlgendamisel loogiline ja korrektne.
Tekstiloom			

Leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis.	Teab, kust leida tekstiloomeks vajalikku teavet, kuid ei oska seda alati piisavalt kasutada ja teabeallikale osutada.	Oskab otsida tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib teabeallikaid ning osutab nendele, kuid esineb ebatäpsusi.	Leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, oskab leida sobivad teabeallikaid ning osutab nendele korrektselt.
Oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaat, uurimus, kõne.	Oskab üldjoontes ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri liiki tekste (referaat, uurimus, kõne), vormistab tekstid loetavalt, kuid vigade ja ebatäpsustega.	Oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri liiki tekste (referaat, uurimus, kõne), vormistab tekstid loogiliselt, kuid väheste ebatäpsustega.	Oskab põhjalikult ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri liiki tekste (referaat, uurimus, kõne), vormistab tekstid korrektselt.
Vormistab tekstid korrektselt, sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates.	Teab teksti korrektse esitamise nõudeid, püüab neist üldjoontes kinni pidada, kuid esineb ebatäpsusi allikale viitamises.	Lähtub teksti korrektse esitamise nõudeist, peab neist üldjoontes kinni, kuid esineb üksikuid eksimusi allikale viitamises.	Vormistab tekstid igati korrektselt, sobiva pikkuse ning täpsusega, viitamine allikale on korrektne.
Õigekeelsus ja keelehoole			
Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.	Teab eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, kuid keelekasutuses esineb eksimusi ja väärkasutust. Teab, et emakeel ja hea keeleoskus on rahvuskultuuri tähtsad osad.	Tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab kasutada, kuid esineb vähesteid eksimusi ja väärkasutust. Mõistab hea keeleoskuse vajalikkust, oskab kirjutada reeglipäraseid sõnu ja tekste.	On omandanud eesti õigekirja alused, järgib ja kasutab neid korrektselt. Oskab kirjutada reeglipäraseid sõnu ja tekste. Valdab kirjakeelt korrektselt.

Oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit.	Teab, et õigekirja kontrollimisel on võimalik kasutada sõna- ja käsiraamatuid ning õigekeelsusabi veebiallikatest.	Oskab õigekirja kontrollimisel kasutada sõna- ja käsiraamatuid ning leida õigekeelsusabi veebiallikatest.	Kasutab vilunult sõna- ja käsiraamatuid ning oskab leida õigekeelsusabi veebiallikatest.
Tunneb käändsõnade vormivõimalusi ja käänetevahelisi seoseid. Teab vormiõpetuse veakohti, tunneb keelendite stiiliväärtust.	Teab käändsõna vormiõpetuse põhimõtteid, kuid eksib sageli õige sõnavormi leidmisel või moodustamisel.	Tunneb käändsõna vormimoodustuse põhimõtteid, kuid eksib vahel õige sõnavormi leidmisel või moodustamisel.	Valdab käändsõna vormiõpetuse põhimõtteid, eksib harva õige sõnavormi leidmisel või moodustamisel.
Teab eesti keele lauseehituse peajooni, tunneb lauseliikmeid ja oskab lauset kirjavahemärgistada.	Teab lauseehituse peajooni. Teab üldiselt lauseliikmeid ja lauseliike, kuid teeb lauseanalüüsis ja kirjavahe-märgistamisel sageli vigu.	Tunneb lauseehituse peajooni. Tunneb lauseliikmeid ja lauseliike, kuid lauseanalüüsis ja kirjavahemärgistamisel teeb üksikuid vigu.	Tunneb lauseehituse peajooni. Tunneb hästi lauseliikmeid ja lauseliike, lauseanalüüsis ja kirjavahe-märgistamisel teeb harva vigu.

KIRJANDUS

Klass: 8. klass

Tundide arv nädalas: 2

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

Kirjandustundides 8. klassi õpilane

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi;
- 2) väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
- 5) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- 6) laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Õppesisu ja -tegevused:

Lugemine

Lugemise (iseseisev) eesmärgistamine. Erinevad lugemisstiilid: kiire ja aeglane lugemine, diagonaal- ja süva- lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Lugemise analüüs ja oma lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva lugemisvara leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja peaidee tutvustamine kaaslasele. Lugemissoovituste jagamine kaasõpilastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete tegemine.

Jutustamine

Tekstilähedane jutustamine märksõnade või märksõnaskeemi toel. Jutustatakse, lähtudes teksti kompositsioonist, jutustades kasutatakse tsitaate tekstist; jutustatakse faabula ja/või süžee järgi.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose /loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

Eri tüüpi küsimuste koostamine: fakti-, analüüsi-, järeldamis- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine kas tsitaadi või teksti põhjal oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetes või märksõnadega. Teksti kesksete mõtete esiletoomine. Teose teema ja idee sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.

Teoses käsitletud teema(de) üle arutlemine. Teose sõnumi ja mõtte mõistmine ja sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine tekstinäidete ja oma elukogemuse varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatutest või teistest infoallikatest, sõnavara rikastamine.

Tegelase analüüs bioloogilisest, psühholoogilisest ja sotsiaalsest aspektist lähtudes. Tegelase suhe iseenda ja teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelas vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelas tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste kõrvutamine.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelased. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelased.

Teose sündmuste toimumise aja ja koha määratlemine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine tekstist/teosest. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule omase ainese leidmine teosest.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor rahvaluule lühivormides.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule tõlgendamine.

Luuleteksti tõlgendamine ja analüüs. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum), vormitunnused, kompositsioon, rändmotiivid. Koha-, ajaloolise ja usundilise muistendi tunnused. Kõnekäanu ja vanasõna olemus.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika lüürika, draamatika tunnused. Kirjandusvoolud (realism, romantism). Eepika žanrid. Romaani tunnused.

Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik. Draama, komöödia, tragöödia tunnused.

Esitamine

Esitamise eesmärgistamine (miks?, kellele?, mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esituseks sobiva sõnavara, tempo ja hääletugevuse valimine; kehahoid, hingamine, diktsioon esitamise ajal.

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid ja IKT-vahendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ning esitamine.

Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.

Omalooming

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: muistendi, muinasjutu, allegoorilise loo, valmi, kirja ühelt tegelaselt teisele, piltluuletuse, tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, iseloomustusi, vaadatud filmi põhjal lühema või pikema kookuvõtte või soovitusel vms.

Õpilased kirjutavad omaloomingulisi töid (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja /või kultuurilooliste isikute kohta.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Lugemine			
Õpilane on lugenud läbi <u>vähemalt</u> kaheksa eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost (raamatut).	Õpilane on enam-vähem läbi lugenud vähemalt viis eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost.	Õpilane on läbi lugenud vähemalt kuus eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost.	Õpilane on läbi lugenud vähemalt seitse eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost.
Õpilane väärtustab lugemist, loeb eale vastavat kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult.	Loeb eakohast erižanrilist kirjandusteksti enam-vähem soravalt, saab tekstist enam-vähem aru, mõistab lugemise tähtsust.	Loeb eakohast erižanrilist kirjandusteksti soravalt, saab tekstist aru, mõistab lugemise tähtsust, liigub lugemise väärtustamise poole.	Loeb eakohast erižanrilist kirjandusteksti soravalt, saab tekstist aru, mõistab lugemise tähtsust ja väärtustab väärtkirjanduse lugemist.

Õpilane oskab rääkida loetud teose autorist, sisust, tegelastest, tuua välja teose probleeme ja sõnumit. Samuti oskab ta eri teoseid võrrelda.	Teab üldjoontes loetud teose autorit, teose sisu, tegelasi probleeme.	Teab loetud teose autorit, oskab rääkida teose sisust, tegelastest ja probleemidest. Suudab sõnastada loetud teose peaidee.	Teab ja oskab haaravalt rääkida ja kirjutada loetud teose autorist, teose sisust, tegelastest, probleemidest. Suudab sõnastada teose peaidee. Näeb seoseid eluga.
Jutustamine			
Õpilane jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.	Õpilane jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides enam-vähem teksti sisu.	Õpilane jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.	Õpilane jutustab kokkuvõtvalt ja olulist silmas pidades loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni., arvestades ja täites ette antud nõudeid.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine			
Teose /loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused			
Vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ning analüüsi- küsimustele.	Vastab teksti põhjal faktiküsimustele.	Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele.	Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele. Oskab loetu põhjal luua üldistavat uut teksti.
Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tsitaate ja näiteid tekstist.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tsitaate ja tekstinäiteid.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks argumenteeritult tsitaate ja tekstinäiteid.
Oskab kirjeldada ja piiritleda teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleda teose olulisemad sündmused.	Kirjeldab üldjoontes teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose sündmused.	Kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose tähtsamad sündmused.	Kirjeldab detailselt ja põhjendatult teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb täpselt kõik teose tähtsamad sündmused.

Oskab teksti põhjal kirjeldada tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsida tegelastevahelisi suhteid, kõrvutada teose tegelasi.	Kirjeldab üldjoontes teksti põhjal tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib lihtsustatult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb mingil määral tegelasi.	Kirjeldab teksti põhjal tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb nõutud alustel tegelasi.	Kirjeldab teksti põhjal detailselt tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib põhjalikult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi, näeb seoseid ümbritseva eluga.
Õpilane oskab tervikteose või katkendi põhjal arutleda teose/teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja probleemide üle.	Avaldab tagasihoidlikult oma arvamust kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle.	Arutleb enam-vähem loogiliselt kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle.	Arutleb veenvalt ja loogiliselt kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle. Teeb järeldusi ja loob seoseid.
Õpilane leiab teksti kesksed mõtted, oskab sõnastada loetud teose teema ja peamõtte ning kirjutada teksti põhjal kokkuvõtet.	Leiab vastused küsimustele, mis viivad teksti kesksete mõteteni ja sõnastavad teose teema ja idee. Kirjutab teksti põhjal algelise kokkuvõtte.	Leiab enam-vähem iseseisvalt teksti kesksed mõtted ja sõnastab teose teema ja idee. Kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte.	Leiab iseseisvalt teksti kesksed mõtted ja sõnastab täpselt loetud teose teema ja idee. Kirjutab teksti põhjal olulisele toetuva kokkuvõtte.
Õpilane otsib infot talle tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.	Leiab üles tundmatud sõnad, otsib suunates nende kohta teavet.	Otsib iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teab valdavalt nende tähendust.	Otsib iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teab teabe leidmiseks erinevaid allikaid, teeb endale selgeks nende tähenduse ja oskab neid kasutada oma kõnes ja kirjas
<i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i>			
Õpilane tunneb tekstides ära ja kasutab ka enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja	Õpilane tunneb tekstides ära lihtsamad kujundid: epiteedid, võrdlused ja isikustamise.	Õpilane tunneb üldiselt tekstides ära epiteedid, võrdlused, isikustamise ja metafoorid. Oskab neid kasutada ka enda loodud tekstides.	Õpilane tunneb tekstides ära epiteedid, võrdlused, isikustamise ja metafoorid. Kasutab neid oskuslikult ka enda loodud tekstides.

võrdlusi.			
Õpilane selgitab vanasõnade ja kõnekäändude tähendust ja kujundlikkust.	Õpilane mõistab õpitud vanasõnade, kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust.	Õpilane oskab selgitada õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust.	Õpilane selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust. Oskab oma teksti nendega ka ilmestada.
Õpilane mõtestab luuletuse tähenduse, tuginedes iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele.	Õpilane leiab suunamise toel luuletuse mõtte.	Õpilane mõistab üldjoontes luuletuse mõtet, toetudes enda elamustele, kogemustele ja väärtushinnangutele.	Õpilane mõistab luuletuse mõtet, toetudes enda elamustele, kogemustele ja väärtushinnangutele.
<i>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</i>			
Õpilane eristab tekstinäidetest rahvaluule lühivorme, rahvalaulu ja rahvajutu liike, oskab nimetada ja leida nende tunnuseid.	Teab rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, oskab üldjoontes nimetada nende tunnused.	Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnused.	Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnused. Leiab neid oma lugemisvara hulgast ja oskab sobivalt kasutada ka omaloomingulistes töödes.
Õpilane seletab oma sõnadega eepose, jutustuse, valmi, ballaadi, draama, komöödia, tragöödia olemust.	Teab ja tunneb ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Teab dramaatika põhiliike ja oskab nimetada nende tunnuseid. Teab üldjoontes, mida kujutavad endast romantism ja realism. Oskab nimetada eepika žanre.	Teab ja tunneb ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Teab dramaatika põhiliike ja nimetab nende tunnused. Oskab mõisteid oma sõnadega defineerida ja selgitada nende olemust. Teab, mida kujutavad endast romantism ja realism. Oskab nimetada nende kirjandusvoolude tunnuseid ja neid	Teab ja tunneb ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Teab dramaatika põhiliike ja nimetab nende tunnused. Oskab mõisteid täpselt defineerida ja selgitada nende olemust. Selgitab detailselt realismi ja romantismi olemust. Eristab tekstist nende kirjandusvoolude tunnuseid ja toob need ka välja, piiritleb täpselt

		ajaliselt piiritleda. Teab nimetada eepika žanre.	romantismi ja realismi ajastud, nimetab nende voolude tuntumaid esindajaid. Nimetab eepika erinevaid žanre, eristab tunnuseid, teab nimetada autoreid.
Esitamine			
Õpilane esitab peast luule- või proosateksti, pidades silmas esituse ladusust, selgust, tekstitäpsust.	Õpilane esitab peast luule- ja/või proosateksti.	Õpilane esitab peast luule- ja/või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	Õpilane esitab ilmekalt, sobiva intonatsiooni ja hea diktsiooniga peast luule- ja/või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.
Õpilane koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.	Õpilane on koostanud pinnapealse ja mõningate puudustega kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannab selle ette.	Õpilane on koostanud kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannab selle ette.	Õpilane on koostanud põhjaliku ja etteantud nõudeid arvestades kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannab selle haaravalt ette.
Omalooming			
Õpilane kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti.	Õpilane kirjutab enam-vähem tervikliku sisu ja algelise sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti.	Õpilane kirjutab tervikliku sisu ja kohati ühekülgse sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti.	Õpilane kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega loogilise ning sidusa kirjeldava või jutustava teksti.
Õpilane kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja	Õpilane kirjutab kirjandusteose põhjal minimaalsete arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil. Õpilasel esineb lausestusraskusi, mitmeid raskemaid ja	Õpilane kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja .	Õpilane kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides täpselt teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja . Tekst on liigendatud

õigekirja.	kergemaid stiili- ja õigekirjavigu, vormistuses on mõningad vastuolud.	Sõnavara on kohati ühekülgsed. Esineb mõningaid stiili- ja õigekirjavigu. Töö on vormistatud üldiselt korrektselt.	tervik, lausestus on mitmekülgne, sõnavara rikkalik. Tekstis ei esine üldiselt stiili- ja õigekirjavigu, töö on vormistatud korrektselt.
------------	--	--	--

EESTI KEEL

9. klass

Õppeaine: eesti keel

Tundide arv nädalas: 3

Õppe-kasvatustöö eesmärgid:

9. klassi lõpetaja

- 1) mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- 2) tuleb toime eesti kirjakeelega isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides; järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 3) suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt;
- 4) osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- 5) kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult;
- 6) leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;
- 7) tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks;
- 8) kirjutab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
- 9) kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi veebiallikatest

Õppesisu ja tegevused

Suuline ja kirjalik suhtlus

9. klassi lõpetaja:

- 1) oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;
- 2) käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- 3) oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
- 4) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- 5) võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

9. klassi lõpetaja:

- 1) orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;

- 2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- 3) teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;
- 4) suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;
- 5) teab peamisi mõjutusvahendeid;
- 6) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
- 7) reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- 8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.

Tekstiloom

9. klassi lõpetaja:

- 1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;
- 2) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele;
- 3) oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);
- 4) oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja arvamusalvusi; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrektselt;
- 5) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimumise eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;
- 6) põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;
- 7) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekstes luues kui ka seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavaid;
- 2) tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides;
- 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
- 4) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;
- 5) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;
- 6) leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähtsusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
- 7) teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 8) teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhiastmeid;
- 9) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, teksti analüüsides ja hinnates.

Üldteemad

Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara.

Keeleuudendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine.

Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. ÕSist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehäälduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ning veaohtlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.

Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.

Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.

Vormiõpetus ja õigekiri

Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.

Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.

Lauseõpetus ja õigekiri

Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte

kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.

Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri.

Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Muud õigekirjateemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.

Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.

Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Õpitulemused

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Kesktaase / rakendamine	Kõrgtaase / arutlemine
Suuline ja kirjalik suhtlus			
Õpilane	Teab	Suhtleb	Suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva
1)oskab valida	suhtluseesmärki,	eesmärgipäraselt,	

suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;	püüab valida konteksti sobiva suhtluskanali ja end arusaadavalt väljendada.	püüab valida konteksti sobiva suhtluskanali, väljendumaks kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt.	suhtluskanali, väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt.
2) käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;	Osaleb vestluses ja rühmatöös, püüab avaldada oma arvamust, kuid esineb keelelisi eksimusi.	Osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust, kuid esineb üksikuid keelelisi eksimusi.	Osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt.
3) oskab algetada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;	püüab algetada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; püüab väljendada oma seisukohti.	suudab algetada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust lihtsamatel teemadel; suudab väljendada oma seisukohti ning sõnastada vajaduse korral oma eriarvamuse	oskab algetada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse
4) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;	Teeb kuuldu ja loetu põhjal nõrgalt seostatud järeldusi ning annab lihtsustatud hinnanguid.	Teeb valdavalt seostatud järeldusi ning annab väheste põhjendustega hinnanguid.	Teeb kuuldu ja loetu põhjal asjakohaseid järeldusi ning annab põhjendatud hinnanguid, kasutades korrektset kirjakeelt.
5) võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Suudab üldjoontes anda edasi loetud ja kuuldud teksti.	Võtab loetust ja kuuldust põhilise kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt Õpilane			
1) orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;	Teab tekstiliike ja oskab juhendi järgi koostada erinevaid tekste. Vormistab tekstid üldjoontes arusaadavalt, kuid väheste ebatäpsustega.	Tunneb tekstiliike ning oskab valmistada eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks. Vormistab tekstid üldjoontes korrektselt.	Tunneb hästi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi, oskab eesmärgipäraselt kirjutada eri liiki tekste ja vormistada need korrektselt.
2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;	Kuulab ja loeb eri liiki tekste, vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult.	Kuulab ja loeb eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult.	Kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult.
3) teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;	Teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist, kuid ei taju alati mõjutusvahendeid ja nende sobivust.	Teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist, kuid esineb üksikuid eksimusi mõjutusvahendite äratundmisel.	Teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist, tunneb ära mõjutusvahendid ja nende sobivuse teksti laadiga.
4) suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;	Teab kõnekujundeid ja suudab neid tekstist leida.	Leiab tekstist kasutatud keelevahendeid ning märkab kujundlikkust.	Suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;
5) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;	Seostab osaliselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms), esineb eksimusi piltteksti tõlgendamisel.	Seostab enam-vähem korrektselt ja loogiliselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem	Seostab täpselt ja korrektselt teksti pildilise teabega (foto, joonis, skeem jms), on tõlgendamisel loogiline ja korrektne.

		jms). Esineb üksikuid eksimusi piltteksti tõlgendamisel.	tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku,
6) reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;	reageerib tekstidele suuliselt, leiab tekstidest erinevusi, suudab öelda, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi.	reageerib tekstidele nii suuliselt kui ka kirjalikult n: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks ja oskab esitada küsimusi ning kommenteerida, esitab vastuväiteid ja arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega.	kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega.
7) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.	Püüab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid.	Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, püüdes tekste seostada ning tekstile reageerida.	Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid eakohaselt teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.
Tekstiloom Õpilane 1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;	Teab, kust leida tekstiloomeks vajalikku teavet, kuid ei oska seda alati piisavalt kasutada ja teabeallikale osutada.	Oskab otsida tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib teabeallikaid ning osutab nendele, kuid esineb ebatäpsusi.	Leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, oskab leida sobivad teabeallikaid ning osutab nendele korrektselt. Oskab põhjalikult ette

2) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele; oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);	Oskab üldjoontes ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri liiki tekste (referaat, uurimus, kõne), vormistab tekstid loetavalt, kuid vigade ja ebatäpsustega.	Oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri liiki tekste (referaat, uurimus, kõne), vormistab tekstid loogiliselt, kuid väheste ebatäpsustega.	valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri liiki tekste (referaat, uurimus, kõne), vormistab tekstid korrektselt.
3) oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja arvamusalaldusi; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrektselt; seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuuldud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;	Teab teksti korrektse esitamise nõudeid, püüab neist üldjoontes kinni pidada, kuid esineb ebatäpsusi allikale viitamises.	Lähtub teksti korrektse esitamise nõudeist, peab neist üldjoontes kinni, kuid esineb üksikuid eksimusi allikale viitamises.	Vormistab tekstid igati korrektselt, sobiva pikkuse ning täpsusega, viitamine allikale on korrektne.
4) põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka	Avaldab viisakalt oma arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis	Avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis	Põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis

kirjalikus vormis; 5) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.	Püüab kasutada enamlevinud keele- ja tekstimõisteid tekste luues.	Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues .	Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.
Õigekeelsus ja keelehoole Õpilane 1)väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuse tavaid; 2) tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides; 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; 4) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme	Teab eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, kuid keelekasutuses esineb eksimusi ja väärkasutust. Teab, et emakeel ja hea keeleoskus on rahvuskultuuri tähtsad osad. Tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus elus. Teab, et õigekirja kontrollimisel on võimalik kasutada sõna- ja käsiraamatuid ning õigekeelsusabi veebiallikatest. Teab eesti keele häälikuid, sõnaliike ja lauseehituse	Tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab kasutada, kuid esineb väheseid eksimusi ja väärkasutust. Mõistab hea keeleoskuse vajalikkust, oskab kirjutada reeglipäraseid sõnu ja tekste. Tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus. Oskab õigekirja kontrollimisel kasutada sõna- ja käsiraamatuid ning leida õigekeelsusabi veebiallikatest. Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme	On omandanud eesti õigekirja alused, järgib ja kasutab neid korrektselt. Oskab kirjutada reeglipäraseid sõnu ja tekste. Valdab kirjakeelt korrektselt. Tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides. Kasutab vilunult sõna- ja käsiraamatuid ning oskab leida õigekeelsusabi veebiallikatest. Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning

ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;	peajooni.	ning lauseehituse peajooni; teab keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista.	lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada .
5) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;	Teab üldjoontes enamiku õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; püüab koostada tekste ja neid korrektselt vormistada, vajab juhendamist.	Teab enamiku õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; suudab juhendamisel koostada tekste, neid tavakohaselt üles ehitades ning vormistades	Teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust
6) leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;	Saab suunamisel hakkama oma sõnavara laiendamisega	Oskab erinevaid allikaid kasutada oma sõnavara suurendamiseks	Kasutab teadlikult erinevaid keeleallikaid selleks, et oma sõnavara rikastada.
7) teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;	Teab üldjoontes suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning püüab eristada kirjakeelt argikeelest.	Teab enamikku suulise ja kirjaliku keelevormi erijoonest ning eristab kirjakeelt argikeelest.	Teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest.
8) teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhietappe;	On kuulnud eesti keele põlvnemisest ja murretest ning kirjakeele arengu põhietappidest.	Teab üht-teist eesti keele põlvnemisest ja murretest ning kirjakeele arengu põhietappidest.	Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.
9) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste	Püüab rakendada õpitud keeleteadmisi tekstiloomes.	Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	

analüüsides ja hinnates.			
--------------------------	--	--	--

KIRJANDUS

9. klass

Tundide arv nädalas: 2

Õppe-kasvatustöö eesmärgid

9. klassi lõpetaja:

- 1) on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- 2) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 3) tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 4) mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
- 5) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatut üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

Õppesisu ja tegevused

Lugemise (iseseisev) eesmärgistamine. Erinevad lugemisstiilid: kiire ja aeglane lugemine, diagonaal- ja süva- lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Lugemise analüüs ja oma lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva lugemisvara leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja peaidee tutvustamine kaaslasele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid ja IKT-vahendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ning esitamine.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete tegemine.

Tekstilähedane jutustamine märksõnade või märksõnaskeemi toel.

Jutustatakse, lähtudes teksti kompositsioonist, jutustades kasutatakse tsitaate tekstist; jutustatakse faabula ja/või süžee järgi.

Eri tüüpi küsimuste koostamine: fakti-, analüüsi-, järeldamis- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine kas tsitaadi või teksti põhjal oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega või märksõnadega. Teksti kesksete mõtete esiletoomine. Teose teema ja idee sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.

Teoses käsitletud teema(de) üle arutlemine. Teose sõnumi ja mõtte mõistmine ja sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine tekstinäidete ja oma elukogemuse varal. Illustratiiv-sete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatutest või teistest infoallikatest, sõnavara rikastamine.

Tegelase analüüs bioloogilisest, psühholoogilisest ja sotsiaalsest aspektist lähtudes. Tegelase suhe iseenda ja teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasestevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasestevahelise põhikonflikti selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja

konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste kõrvutamine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelased. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelased. Teose sündmuste toimumise aja ja koha määratlemine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine tekstist/teosest. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule omase ainese leidmine teosest.

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor rahvaluule lühivormides.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule tõlgendamine.

Luuleteksti tõlgendamine ja analüüs. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum), vormitunnused, kompositsioon, rändmotiivid. Koha-, ajaloolise ja usundilise muistendi tunnused. Kõnekäändu ja vanasõna olemus.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika lüürika, dramaatika tunnused. Kirjandusvoolud (realism, romantism). Eepika žanrid. Romaani tunnused.

Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik. Draama, komöödia, tragöödia tunnused.

Esitamise eesmärgistamine (miks?, kellele?, mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esituseks sobiva sõnavara, tempo ja hääletugevuse valimine; kehahoid, hingamine, diktsioon esitamise ajal.

Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: muistendi, muinasjutu, allegoorilise loo, valmi, kirja ühelt tegelaselt teisele, piltluuletuse, tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, iseloomustusi, vaadatud filmi põhjal lühema või pikema kookuvõtte või soovitusel vms.

Õpilased kirjutavad omaloomingulisi töid (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja /või kultuurilooliste isikute kohta.

Õpitulemused

9. KLASSI LÕPETAJA ÕPITULEMUSED

Õpitulemused	Algtase / teadmine	Keskase / rakendamine	Kõrgtase / arutlemine
Lugemine Õpilane 1) on lugenud läbi vähemalt 4 eakohast ja eri žanris väärtkirjandusteost (raamatut)	On enam-vähem läbi lugenud vähemalt viis eakohast ja eri žanris väärtkirjandus-teost.	On läbi lugenud vähemalt kuus eakohast ja eri žanris väärtkirjandus-teost.	On läbi lugenud vähemalt seitse eakohast ja eri žanris väärtkirjandus-teost.
2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist	Loeb eakohast erižanrilist kirjandusteksti enam-vähem	Loeb eakohast erižanrilist kirjandus-teksti soravalt, saab	Loeb eakohast erižanrilist kirjandusteksti soravalt, saab tekstist aru, mõistab

	soravalt, saab tekstist enam-vähem aru, mõistab lugemise tähtsust.	tekstist aru, mõistab lugemise tähtsust, liigub lugemise väärtustamise poole.	lugemise tähtsust ja väärtustab väärtkirjanduse lugemist.
3) tutvustab teose autorit, sisu, tegelasi, toob välja teose probleeme ja sõnumit.	Teab üldjoontes loetud teose autorit, teose sisu, tegelasi probleeme.	Teab loetud teose autorit, oskab rääkida teose sisust, tegelastest ja probleemidest. Suudab sõnastada loetud teose peadee.	Teab ja oskab haaravalt rääkida ja kirjutada loetud teose autorist, teose sisust, tegelastest, probleemidest. Suudab sõnastada teose peadee. Näeb seoseid eluga.
4)oskab eri teoseid võrrelda.	4) oskab suunavate küsimuste abil tuua välja teoste ühis- ja erijooni	4) oskab tuua välja teoste ühis- ja erijooni	4) oskab välja tuua teoste ühis- ja erijooni ja oma seisukohti näidetega toetada
Jutustamine Õpilane 1) jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.	Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides enam-vähem teksti sisu.	Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.	Jutustab kokkuvõtvalt ja olulist silmas pidades loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni., arvestades ja täites ette antud nõudeid.
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose /loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i> Õpilane 1) vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ning analüüsi-küsimustele	Vastab teksti põhjal faktiküsimustele.	Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsi-	Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele.

2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tsitaate ja näiteid tekstist.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid.	küsimustele.	Oskab loetu põhjal luua üldistavat uut teksti.
3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused.	Kirjeldab üldjoontes teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose sündmused.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tsitaate ja tekstinäiteid.	Kasutab esitatud väidete tõestamiseks argumenteeritult tsitaate ja tekstinäiteid.
4) kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelastevahelisi suhteid, võrdleb teose tegelasi.	Kirjeldab üldjoontes teksti põhjal tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib lihtsustatult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb mingil määral tegelasi.	Kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose tähtsamad sündmused.	Kirjeldab detailselt ja põhjendatult teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb täpselt kõik teose tähtsamad sündmused.
5) arutleb teose/teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja probleemide üle.	Avaldab tagasihoidlikult oma arvamust kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle.	Kirjeldab teksti põhjal tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb nõutud alustel tegelasi.	Kirjeldab teksti põhjal detailselt tegelas(t)e välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib põhjalikult tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi, näeb seoseid ümbritseva eluga.
6) leiab tekstist kesksed mõtted, oskab sõnastada loetud teose teema ja peamõtte ning kirjutada teksti põhjal kokkuvõtet.	Teab, et igal tekstil on keskne mõte ja leiab selle lihtsamast ja lühemast tekstist. Oskab teksti sisu lühidalt oma sõnadega kirja panna.	Arutleb enam-vähem loogiliselt kirjandusliku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle.	Arutleb veenvalt ja loogiliselt kirjandus-liku tervikteose või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle. Teeb järeldusi ja loob seoseid.
—			Leiab iseseisvalt teksti kesksed mõtted ja sõnastab täpselt loetud teose teema ja idee. Kirjutab teksti põhjal

7) otsib infot talle tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.	Leiab üles tundmatud sõnad, otsib suunates nende kohta teavet.	Leiab enam-vähem iseseisvalt teksti kesksed mõtted ja sõnastab teose teema ja idee. Kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte. Otsib iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teab valdavalt nende tähendust.	olulisele toetuva kokkuvõtte. Otsib iseseisvalt teavet tundmatute sõnade kohta, teab teabe leidmiseks erinevaid allikaid, teeb endale selgeks nende tähenduse ja oskab neid kasutada oma kõnes ja kirjas..
<i>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</i> Õpilane 1) tunneb tekstides ära ja kasutab ka enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi. 2) selgitab vanasõnade ja kõnekäändude tähendust ja kujundlikkust. 3) mõtestab luuletuse tähenduse, tuginedes iseenda elamustele, kogemustele ja	Tunneb tekstides ära lihtsamad kujundid: epiteedid, võrdlused ja isikustamise. Õpilane mõistab õpitud vanasõnade, kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust. Õpilane leiab suunamise toel luuletuse mõtte.	Tunneb üldiselt tekstides ära epiteedid, võrdlused, isikustamise ja metafoore. Oskab neid kasutada ka enda loodud tekstides. Õpilane oskab selgitada õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust. Õpilane mõistab üldjoontes luuletuse mõtet, toetudes enda elamustele, kogemustele ja väärtus-	Tunneb tekstides ära epiteedid, võrdlused, isikustamise ja metafoore. Kasutab neid oskuslikult ka enda loodud tekstides. Õpilane selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust. Oskab oma teksti nendega ka ilmestada. Õpilane mõistab luuletuse mõtet, toetudes enda elamustele, kogemustele ja väärtushinnangutele.

väärtustele.		hinnangutele.	
<i>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</i> Õpilane 1) eristab tekstinäidetest rahvaluule lühivorme, rahvalaulu ja rahvajutu liike, oskab nimetada ja leida nende tunnuseid.	Teab rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, oskab üldjoontes nimetada nende tunnused.	Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnused.	Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnused. Leiab neid oma lugemisvara hulgast ja oskab sobivalt kasutada ka omaloomingulistes töödes.
2) seletab oma sõnadega eepose, jutustuse, valmi, ballaadi, draama, komöödia, tragöödia olemust. Mõistab ja selgitab kirjandusvoolude olemust.	Teab ja tunneb ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Teab dramaatika põhiliike ja oskab nimetada nende tunnuseid. Teab üldjoontes, mida kujutavad endast romantism ja realism. Oskab nimetada eepika žanre.	Teab ja tunneb ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Teab dramaatika põhiliike ja nimetab nende tunnused. Oskab mõisteid oma sõnadega defineerida ja selgitada nende olemust. Teab, mida kujutavad endast romantism ja realism. Oskab nimetada nende kirjandusvoolude tunnuseid ja neid ajaliselt piiritleda. Teab nimetada eepika žanre.	Teab ja tunneb ära jutustuse, romaani, valmi, ballaadi. Teab dramaatika põhiliike ja nimetab nende tunnused. Oskab mõisteid täpselt defineerida ja selgitada nende olemust. Selgitab detailselt realismi ja romantismi olemust. Eristab tekstist nende kirjandusvoolude tunnuseid ja toob need ka välja, piiritleb täpselt romantismi ja realismi ajastud, nimetab nende voolude tuntumaid esindajaid. Nimetab eepika erinevaid žanre, eristab tunnuseid, teab nimetada autoreid.
Esitamine Õpilane 1) esitab peast luule- või proosateksti,	Esitab peast luule- ja/või proosateksti.	Esitab peast luule- ja/või proosateksti, jälgides esituse	Esitab ilmekalt, sobiva intonatsiooni ja hea diktsiooniga peast luule-

pidades silmas esituse ladusust, selgust, tekstitäpsust. 2)koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.	On koostanud pinnapealse ja mõningate puudustega kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannab selle ette.	ladusust, selgust ja tekstitäpsust. Õpilane on koostanud kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannab selle ette.	ja/või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust. Õpilane on koostanud põhjaliku ja etteantud nõudeid arvestades kirjandusteost tutvustava ettekande ja kannab selle haaravalt ette.
Omalooming Õpilane 1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti. 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Kirjutab enam-vähem tervikliku sisu ja algelise sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti. Kirjutab kirjandusteose põhjal minimaalsete arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete abil. Esineb lausestusraskusi, mitmeid raskemaid ja kergemaid stiili- ja õigekirjavigu, vormistuses on mõningad vastuolud.	Kirjutab tervikliku sisu ja kohati ühekülgse sõnastusega kirjeldava või jutustava teksti. Kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete abil, jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Sõnavara on kohati ühekülgse. Esineb mõningaid stiili- ja õigekirjavigu. Töö	Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega loogilise ning sidusa kirjeldava või jutustava teksti. Kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil, jälgides täpselt teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja . Tekst on liigendatud tervik, lausestus on mitmekülgne, sõnavara rikkalik. Tekstis ei esine üldiselt stiili- ja õigekirjavigu, töö on vormistatud korrektselt.

		on vormistatud korrekselt.	
--	--	-------------------------------	--